

Брюксел, 9.11.2016 г.
COM(2016) 715 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Съобщение относно политиката на ЕС по въпросите на разширяването — 2016 г.

{SWD(2016) 360 final}
{SWD(2016) 361 final}
{SWD(2016) 362 final}
{SWD(2016) 363 final}
{SWD(2016) 364 final}
{SWD(2016) 365 final}
{SWD(2016) 366 final}

I. ВЪВЕДЕНИЕ

През ноември 2015 г. Европейската комисия изготви средносрочна стратегия за политиката на ЕС по въпросите на разширяването, която обхваща целия мандат на настоящата Комисия. Стратегията беше одобрена от Съвета през декември 2015 г. В настоящото съобщение се извършва преглед на напредъка при изпълнението на стратегията, правят се заключения и се отправят препоръки относно конкретните държави, обхванати от процеса на разширяване, и някои тематични въпроси.

ЕС продължава да бъде изправен пред сериозни предизвикателства в различни области. Многобройните кризи действат дестабилизиращо не само в Европа, но и в целия свят. Привлекателността на ЕС в държавите, обхванати от процеса на разширяване, беше отчасти отслабена вследствие на икономическия спад и проявата на скептицизъм към европейския проект.

Същевременно трайната перспектива за членство в ЕС, както всички държави членки непрестанно посочват, продължава да бъде движеща сила за извършването на промени и за осигуряването на трайна стабилност и сигурност в държавите от Югоизточна Европа. Поради това надеждният процес на разширяване, който се основава на строги и справедливи условия, продължава да бъде незаменимо средство за укрепването на тези държави и за допринасянето за тяхното модернизиране чрез политически и икономически реформи и в съответствие с критериите за присъединяване.

Политиката на разширяване продължава да дава резултати и реформите в повечето държави напредват, макар и с различно темпо. Заради сложността на необходимите реформи процесът е дълготраен и в него продължават да са налице структурни недостатъци, по-специално в ключови области като правовата държава и икономиката.

По-конкретно по отношение на Турция срещата на върха ЕС—Турция на 29 ноември 2015 г. и последвалото изявление ЕС—Турция от 18 март 2016 г. доведоха до значително намаляване на незаконните миграционни потоци, а в по-широк план — до съживяване на отношенията между ЕС и Турция. На 15 юли демократичните институции и обществото като цяло бяха разтърсени от опит за насилствен преврат в Турция, който ЕС незабавно осъди най-категорично.

Трайното следване на подхода, при който се започва работа първо по основните принципи, продължава да бъде от основно значение за държавите, обхванати от процеса на разширяване. Комисията ще продължава да съсредоточава усилията си върху правовата държава, в това число сигурността, основните права, демократичните институции и реформата на публичната администрация, както и върху икономическото развитие и конкурентоспособността. Това са основните принципи за изпълнение на критериите за членство от Копенхаген и Мадрид. По-голямата роля на гражданското общество и на заинтересованите страни в по-общ план продължава да бъде от жизненоважно значение.

Паралелно с това е важно да се отбележи, че преговорите за присъединяване не са — и никога не са били — самоцел. Те са част от по-мощен процес на модернизиране и реформи. Необходимо е правителствата на държавите, обхванати от процеса на разширяване, да пристъпят по-активно към изпълнението на нужните реформи и в действителност да ги превърнат в своя политическа програма — не защото ЕС го изисква, а защото това е в интерес на техните граждани. Публичната подкрепа за бъдещите разширявания ще зависи от степента на подготвеност на страните

кандидатки. Поради това реформите, осъществявани в контекста на процеса на присъединяване към ЕС, допринасят също така за увеличаване на доверието на гражданите както на държавите — членки на ЕС, така и на страните кандидатки.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ ОТ 2015 г.

а) Принцип на правовата държава

Като цяло бяха положени усилия за модернизиране на правните уредби и инфраструктура, както и за осигуряване на по-добро обучение на съдиите и прокурорите. През юли албанският парламент единодушно прие изменения в конституцията, които осигуряват основата за извършването на задълбочена и всеобхватна съдебна реформа. Сърбия прие всеобхватни планове за действие във връзка с правовата държава, които определят работната програма за извършването на реформи по глава 23 и глава 24.

Въпреки това напредъкът при установяването на функциониращи и независими **съдебни системи** се запазва слаб, като повечето държави продължават да срещат проблеми, свързани с ефикасността на съдебната система, която освен това не е достатъчно независима и подотчетна. Независимостта на съдебната власт в Турция беше подкопана вследствие на съществени промени в структурата и състава на върховните съдилища, както и на продължаващия натиск върху съдии и прокурори. Уволнението на една пета от съдиите и прокурорите след опита за преврат от 15 юли представлява още едно значително предизвикателство за цялостното функциониране на съдебната власт. В бившата югославска република Македония все още не са предприети подходящи действия за отстраняване на сериозните недостатъци, установени в резултат на случая с подслушването.

През последните години всички държави въведоха по-строги правни уредби за борба с **корупцията и организираната престъпност**. Създадени бяха нови институции, като Агенцията за борба с корупцията в Черна гора, и бяха положени значителни усилия за поощряване на специализацията както в полицията, така и в съдебната власт. Въпреки тези усилия в няколко държави от региона все още се наблюдават ясни признаци и различни степени на обсебване на държавата. Дружества, институции или влиятелни личности използват незаконни практики за моделиране на политиките, правната среда и икономиката и за оказване на влияние върху тях с цел да обслужват собствените им интереси. Обявеният политически ангажимент за борба с корупцията все още не е довел до достатъчно конкретни резултати. Поради това повече от всякога е необходимо усилията да се съсредоточат върху постигането на убедителни и трайни резултати в тези области чрез ефикасни, ефективни и безпристрастни разследвания, наказателни преследвания и съдебни решения по случаи на всички равнища. Нужна е по-голяма прозрачност при обществените поръчки. Резултатите в борбата с организираната престъпност трябва да надхвърлят индивидуалните случаи. Необходимо е властите да предприемат сериозни действия за разбиването на престъпните мрежи и конфискацията на имущество, включително чрез използването на по-амбициозни и мощни инструменти, като например разширената конфискация на имущество и системното извършване на финансови разследвания. Следва да се положат по-големи усилия за борба с трафика на оръжия. Отбелязаният през последните години напредък в борбата с трафика на хора е непостоянен. Необходими са повече усилия за привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС и за ефективното изпълнение на

мерките за предотвратяване, както и за осигуряването на защита и подпомагане на жертвите.

Тероризмът и радикализацията продължават да бъдат заплахата за сигурността на ЕС и на държавите, обхванати от процеса на разширяване. Турция по-специално бе засегната от няколко мащабни смъртоносни терористични атаки през последната година. Също така се очаква тенденцията бойци от държавите от ЕС и от държавите, обхванати от процеса на разширяване, да пътуват предимно за Сирия и Ирак, за да се присъединят към бунтовнически групировки, и заплахата за сигурността, която те представляват при завръщането си, да се запазят през идните години. Държавите, обхванати от процеса на разширяване, внесоха изменения в наказателното си право и в законодателството за борба с тероризма, като по този начин се сдобиха с по-ефикасни средства за противодействие на тези явления. Няколко от тях приеха също така нови стратегии и планове за действие за борба с тероризма, които изместиха акцента от подхода на правоприлагане и понастоящем са съсредоточени и върху предотвратяването и борбата с радикализацията. Необходимо е обаче да се направи повече, за да се противодейства на радикализацията в тези държави, по-специално в образователната сфера и чрез подобър контрол на чуждестранното финансиране, подпомагащо разпространението на съдържание с радикален характер. ЕС е в процес на разширяване на мрежата си за борба с радикализацията (мрежа за осведоменост по въпросите на радикализацията), включвайки в нея държавите, обхванати от процеса на разширяване, и така ще им предостави достъп до добрите практики на Съюза в тази област. Държавите, обхванати от процеса на разширяване, следва да продължат да използват Европол за улесняване на сътрудничеството за противодействие на тероризма.

б) Основни права

Основните права продължават да бъдат широко застъпени в законодателството на държавите, обхванати от процеса на разширяване. Все още на Западните Балкани има недостатъци при прилагането на тези права на практика, но като цяло положението е стабилно. В Турция беше отчетено връщане назад в тази област и често се наблюдават съществени недостатъци при практическото прилагане. След извършения през юли опит за преврат бе обявено извънредно положение, при което бяха предприети широкомащабни мерки, ограничаващи основни права. Беше съобщено за редица тежки нарушения на забраната за изтезание и малтретиране и на процесуалните права непосредствено след опита за преврат. В интерес на Турция е да гарантира ефективното функциониране на безпристрастна система за съдебно разглеждане на предполагаеми нарушения на правата на човека. Комисията приветства ангажимента на турските власти за постигане на тази цел и приканва страната да улесни наблюдението на последващите съдебни процеси от международни организации.

Свободата на словото и свободата на медиите в повечето държави, обхванати от процеса на разширяване, продължават да бъдат причина за сериозно безпокойство, макар и в различна степен. Наблюдаваната през последните две години липса на напредък в тази област се задържа, а в някои случаи се задълбочи. Що се отнася до свободата на словото в Турция, положението значително се влоши, по-специално вследствие на арестуването и съдебното преследване на журналисти по обвинения в тероризъм и закриването на голям брой медии. Неправомерното политическо вмешателство в дейността на обществените радио- и телевизионни оператори, непрозрачното публично финансиране на медии и сплашването на журналисти на Западните Балкани продължиха. За да може да работи по тези теми, Комисията,

използвайки конференциите под наслов Speak Up!, ще стартира нова инициатива за „дни на медиите“ в региона, като разшири разглежданата тематика, свързана с медиите, отвъд свободата на словото и разгледа функционирането на медийните пазари, нарушаването на конкуренцията и свързани с тях въпроси, като финансирането и рекламата.

Дискриминацията и враждебността към уязвими групи, включително заради тяхната сексуална ориентация или полова идентичност, продължават да бъдат сериозно безпокойство. Необходима е допълнителна работа, за да се постигне равенство между жените и мъжете, включително за да се преустановят домашното насилие и насилието въз основа на пол, и да се осигурят равни условия за жените, по-специално на пазара на труда. Правата на детето, в това число създаването на системи за закрила на детето, и ефективните политики за подпомагане на лицата с увреждания трябва да бъдат засилени. Тежкото положение, в което се намират ромите, се запазва до голяма степен непроменено и ромите, особено на Западните Балкани, продължават да бъдат жертва на дискриминация и социално изключване. Всички държави, обхванати от процеса на разширяване, разполагат с рамка на политиката за интеграцията на ромите, но е необходимо правителствата да положат по-големи усилия, за да изпълнят поетите ангажименти и да заделят нужните ресурси на централно и местно равнище.

В много държави, обхванати от процеса на разширяване, все още не е въведена напълно ефективна защита на личните данни, нито строги системи за гарантиране на процесуалните права.

в) Миграция

Миграционната криза бе сред основните теми в политическата програма през последната година. Тя беше поредният пример за стратегическото значение на политиката на разширяване в региона. ЕС реагира по всеобхватен начин, като взе под внимание зачитането на правата. Благодарение на ефективното премахване на маршрута през Западните Балкани, постигнато от засегнатите държави, и на изявлението ЕС—Турция от 18 март бяха отбелязани видими резултати в самите държави: броят на незаконните мигранти и кандидати за убежище, пристигащи на гръцките острови, намаля съществено — от няколко хиляди души дневно на по-малко от 100 души средно на ден. В резултат на това рязко намаля и броят на смъртните случаи в морето. Турция продължи да полага големи усилия, за да осигури подслон на над 2,7 милиона бежанци предимно от Сирия и Ирак, включително като разшири обхвата на законодателството относно временната закрила и предостави достъп до пазара на труда. Освен това страната засили управлението на границите и увеличи патрулите на сухопътните и морските граници. Механизмът на ЕС за бежанците в Турция се разгръща постепенно и чрез него се оказва осезаема помощ на нуждаещите си. Общият размер на средствата, предвидени по линия на Механизма, понастоящем възлиза на 2,2 милиарда евро — за 1,2 милиарда евро от тях вече са сключени договори, а 677 милиона евро са изразходвани. Сърбия и бившата югославска република Македония допринесоха значително за управлението на миграционните потоци. От лятото на 2015 г. тези две държави, които са най-засегнати на Западните Балкани, получават хуманитарна помощ от ЕС, както и допълнително подпомагане по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ с цел да се подкрепят положителните и конструктивните им усилия за оказване на съдействие на бежанците и мигрантите на тяхната територия.

Въпреки това мигрантите продължиха да се опитват да достигнат дестинации в Европа. Някои от държавите, обхванати от процеса на разширяване, трябваше бързо да адаптират своите правни и институционални уредби и инфраструктура, за да могат да се справят с миграционната криза. Във всички държави административният капацитет и капацитетът за прилагане, особено във връзка с преодоляването на кризисни ситуации, се нуждаят от допълнително подпомагане. Продължава да е налице необходимост от предприемането на трайни полицейски и съдебни действия срещу контрабандистите на мигранти, включително чрез дейно сътрудничество и обмен на информация с партньорските държави.

За намаляване на миграционния натиск върху Съюза и държавите, обхванати от процеса на разширяване, се използват няколко инструмента. В допълнение към Механизма за бежанците в Турция *Регионалният доверителен фонд на ЕС в отговор на кризата в Сирия* и пактовете с Йордания и Ливан спомагат за осигуряване на образование и заетост за сирийските бежанци и подобряване на тяхното благосъстояние и перспективи, задържайки ги в региона. Освен това бяха изготвени специални мерки за подпомагане и хуманитарна помощ за Западните Балкани.

Към настоящия момент гражданите на пет държави, обхванати от процеса на разширяване, се ползват от либерализиране на визовия режим, когато пътуват за ЕС. Турция и Косово* отбелязаха през 2016 г. значителен напредък в изпълнението на изискванията, посочени в техните пътни карти за либерализиране на визовия режим, вследствие на което Комисията предложи на Съвета и Европейския парламент да се премахне изискването за притежаване на виза и за тях, след като бъдат изпълнени останалите показатели.

г) Функциониране на демократичните институции и реформа на публичната администрация

Безпроблемното функциониране на **демократичните институции** продължава да бъде ключово предизвикателство в редица държави. Необходимо е централната роля, която имат националните парламенти за утвърждаването на демокрацията, да залегне в политическата култура. Извършеният през юли опит за преврат в Турция беше директно погасване на демократично избраните институции в страната. Предвид на сериозната заплаха за демократичните институции, предприемането на бързи действия срещу тази заплаха беше оправдано.

Въпреки това обаче широкият мащаб и колективният характер на мерките, предприети след опита за преврат, повдигат редица много сериозни въпроси. Извършеното по-рано през май сваляне на имунитета на голям брой депутати също поражда сериозно безпокойство.

Функционирането на парламентите в страните от Западните Балкани често бива възпрепятствано от бойкоти. Въпреки че някои от тях бяха преодоленни, продължава да е налице политическа култура на разединение. Постигнатото през юли споразумение в бившата югославска република Македония за прилагане на Споразумението от Пържино от миналата година осигурява основата за провеждането на предсрочни парламентарни избори през декември 2016 г. Бойкотирането и възпрепятстването на

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

работата на парламента от страна на опозицията в Косово продължиха, като беше съобщено и за случаи на насилие. Парламентарният контрол често е възпрепятстван от недостатъчно докладване от страна на правителството, слаби структури на парламентарните комисии и прекомерно използване на ускорени парламентарни процедури. Като цяло провеждането на избори преминава без сериозни инциденти, но наличието на съществени недостатъци, включително по отношение на управлението на изборите и политическото вмешателство в медийното им отразяване, накърняват безпристрастността на целия предизборен и изборен процес. Изборите често продължават да се възприемат като възможност за придобиване на политически контрол върху администрацията в по-общ план, в това число независимите институции.

Напредъкът в **реформата на публичната администрация** е неравномерен. Ефектът от извършените неотдавна множество уволнения върху професионализма и ефикасността на публичната администрация в Турция предстои да бъде анализиран. Повечето държави на Западните Балкани отбелязаха напредък в приемането на стратегии за реформа на публичната администрация и на програми за реформа на управлението на публичните финанси, но е необходимо да се осигурят тяхното изпълнение и устойчивостта им в дългосрочен план. Политизирането на държавната служба продължава да буди безпокойство. Въпреки осъвремененото законодателство за държавната служба редовно се правят изключения, особено във връзка с назначаването и уволняването на висши държавни служители. Качеството на изготвяне на политиките и на съставяне на законодателството не съответства на подхода, залегнал в Програмата на ЕС за по-добро регулиране. Законодателството, публичните политики и важните инвестиции често се подготвят, без да са били направени достатъчно оценки на въздействието и вътрешни и обществени консултации.

В повечето държави структурата на държавната администрация се запазва сложна и не осигурява достатъчно прозрачност. Правата на гражданите на добра администрация, достъп до информация и административно правосъдие трябва да бъдат гарантирани в по-голяма степен. Въвеждането на електронни административни услуги продължава да бъде приоритет като основен фактор за прозрачност, бързина и последователност при предоставянето на публични услуги. Много страни отбелязаха напредък, като приеха осъвременени закони за общите административни процедури, но правна сигурност може да бъде постигната единствено след като бъдат премахнати противоречащите си специални административни процедури в секторните закони. Все още е необходимо страните да намерят подходящия баланс между централното, регионалното и местното управление, който допринася в най-голяма степен за извършването на реформи и предоставянето на услуги на гражданите.

д) Икономика

Икономическата ситуация на Западните Балкани постепенно се подобри — отчетени бяха по-висок растеж, по-големи инвестиции и повече работни места, създадени от частния сектор. Въпреки това във всички страни, обхванати от процеса на разширяване, се наблюдават сериозни структурни предизвикателства от икономическо и социално естество, ефикасността на публичната администрация е ниска, а безработицата — висока. Тревожно висока се запазва безработицата сред младите хора. Инфраструктурата и образователните системи се нуждаят от подобрене. Влошаването на съотношението държавен дълг/БВП в региона забави темпото си, а в някои държави дори може да бъде възпряно благодарение на положителното отношение към фискалната консолидация.

Поради липсата на привлекателни възможности за работа в своята държава много хора мигрират. Паралелно с това значителният обем парични преводи от чужбина лишава населението от стимули за търсене на работа в самите държави.

В контекста на рамката на ЕС за подпомагане на икономическото управление всички страни кандидатки и потенциални кандидатки са приканени да представят годишна програма за икономически реформи. Програмите за икономически реформи съдържат средносрочни макроикономически прогнози, бюджетни планове за следващите три години и списък с мерки за приоритетни структурни реформи, насочени към засилване на конкурентоспособността и приобщаващия растеж. Те допринесоха за това правителствата да съсредоточат вниманието си върху удовлетворяването на спешните нужди от структурни реформи и подобряването на координацията. Все още обаче предстои хората да усетят осезаемо резултатите от тези усилия за реформи в живота си. Необходимо е съответните заинтересовани страни да познават по-добре насоките на политиката и да поемат по-твърд ангажимент за тяхното следване.

ЕС и Турция напреднаха в своята подготовка за водене на преговори за актуализиране и разширяване на Митническия съюз ЕС—Турция, който има значителен неосъществен потенциал. Комисията работи в момента по изготвянето на проект на указания за водене на преговори, които ще бъдат представени до края на 2016 г.

В много държави инвестиционната среда е неблагоприятно засегната от трайните слабости във връзка с прилагането на принципа на правовата държава и признаците на обсебване на държавата, особено що се отнася до независимостта и ефикасността на съдебните системи, нееднаквото прилагане на правилата относно конкурентоспособността, слабото управление на публичните финанси и честите промени при издаването на разрешения и събирането на такси, които увеличават риска от корупция. За Западните Балкани това е особено проблематично заради недостатъците в нормативните уредби относно корпоративното управление, малките и фрагментирани национални пазари, незавършената приватизация и ограниченото интегриране на регионалната търговия. Икономическият растеж в Турция се засили, но влошаването на бизнес средата продължи и икономиката продължава да бъде уязвима по отношение на финансовата несигурност, промените в доверието на инвеститорите в световен мащаб и трайните политически рискове. Влошаването на обстановката от гледна точка на сигурността доведе до свиване на пазара в туристическия отрасъл.

Имайки предвид отражението на принципа на правовата държава върху икономическото управление, Комисията ще обърне специално внимание на връзките между тези два стълба на присъединителния процес.

е) Регионално сътрудничество

Тласъкът, даден чрез инициативата на Шестте относно Западните Балкани, особено във връзка с програмата на ЕС за свързаност, и чрез Берлинския процес, продължи да насърчава по-голямото регионално сътрудничество, допринасяйки по този начин за политическото стабилизиране и създаването на икономически възможности. Въз основа на резултатите от предишни срещи на върха, на проведената през юли 2016 г. среща на върха в Париж беше постигнат допълнителен напредък по програмата за свързаност, включително споразумение за създаването на регионален пазар на електроенергия, и беше поставен по-голям акцент върху повишаването на енергийната ефективност и по-активното използване на енергията от възобновяеми източници. Регионални инициативи, като Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа, продължиха да

насърчават стабилизирането и сътрудничеството. Освен това страните установиха сътрудничество в нови сфери, по-конкретно чрез създаването на Регионалната служба за младежко сътрудничество и споразумението за стартиране на нова пилотна схема за обмен на млади държавни служители. Държавите от Западните Балкани се договориха също така за мерки за улесняване на търговията и предприеха мерки за още по-голямо либерализиране на регионалната търговия. Успехът на сътрудничеството ще бъде определен спрямо успеха на проектите за свързаност в отделните страни. Понастоящем е необходимо фактическата работа спешно да започне, за да може да се представи осезаемо доказателство за преките ползи за гражданите. По отношение на проектите в транспортния и енергийния отрасъл обаче прилагането на мерките за реформа на свързаността, договорени на срещата на върха на инициативата на Шестте относно Западните Балкани, проведена във Виена през 2015 г., трябва да бъде ускорено.

Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество са основни елементи от процеса на стабилизиране и асоцииране и от процеса на разширяване. На двустранно и регионално равнище се поддържат постоянни контакти и сътрудничество, включително в чувствителни области като военните престъпления, изчезналите лица, връщането на бежанци, организираната престъпност и полицейското сътрудничество. Засилването на добросъседските отношения продължава посредством различни инициативи за регионално сътрудничество. Паралелно с това от основно значение за насърчаване на стабилността и създаване на благоприятна среда за преодоляване на наследството от миналото са наличието на по-отговорно политическо ръководство и полагането на допълнителни усилия за помиряване. Трябва да се избягват изявления, които може да се отразят неблагоприятно на добросъседските отношения.

Нужни са допълнителни усилия за решаване на двустранните спорове между страните, обхванати от процеса на разширяване, и с държавите членки. Необходимо е засегнатите страни да започнат работа по двустранните въпроси на възможно най-ранен етап и тези въпроси не трябва да пречат на присъединителния процес, който следва да се основава на предварително определени условия. Постигнатите в това отношение резултати са ограничени. Напредъкът в нормализирането на отношенията между Сърбия и Косово трябва да бъде ускорен. Що се отнася до бившата югославска република Македония, поддържането на добросъседски отношения продължава да бъде от основно значение, включително постигането на договорено и взаимно приемливо решение по въпроса за името под егидата на ООН. Силно се приветства напредъкът, който бе отбелязан в преговорите за уреждане на въпроса, водени от ООН в Кипър. За улесняване на постигането на по-нататъшен напредък е необходимо Турция да изпълни задължението си за пълно прилагане на Допълнителния протокол, както и да напредне в нормализирането на отношенията с Република Кипър. Това би могло да даде нов тласък на процеса на присъединяване. Освен това Комисията приканва да се избягват всякакъв вид заплахи, източници на напрежение или действия, които засягат добросъседските отношения и мирното уреждане на споровете. Тя изтъква всички суверенни права на държавите — членки на ЕС, сред които са, наред с другото, правото да сключват двустранни споразумения и правото да проучват и използват природни ресурси в съответствие с достиженията на правото на ЕС и международното право, в това число Конвенцията на ООН по морско право.

III. АДАПТИРАНЕ НА ПАКЕТА ОТНОСНО РАЗШИРЯВАНЕТО

а) Въвеждане на адаптирана методика на докладване в новите области

През 2015 г. Комисията въведе редица изменения в методиката на докладване. Целта беше оценките да станат по-строги и пакетът да може да се използва в по-голяма степен като източник на информация и насоки за всички заинтересовани лица, както и да се придаде по-голяма прозрачност на процеса на разширяване, като се посочва по-ясно какво е положението в страните като цяло. Докладите са съсредоточени в по-голяма степен върху положението, показвайки по-ясно до къде са стигнали държавите в своята подготовка за изпълнение на критериите за членство. Освен това те дават по-подробни насоки върху какво трябва да се съсредоточат страните през следващата година и съдържат по-хармонизирани таблици за докладване и оценяване, даващи възможност за директно сравнение между страните. Тези промени отразяват по-ясно факта, че усилията за европейска интеграция, които полагат държавите, обхванати от процеса на разширяване, следва да водят до трайни и задълбочени политически и икономически реформи, а не да се възприемат като тесен набор от преговори от техническо естество.

През 2016 г. адаптираният подход беше разширен отвъд пилотните области, към които беше приложен през 2015 г.¹ Понастоящем той се прилага и към области, свързани с икономическото развитие (свободно движение на стоки, конкуренция, транспорт, енергетика), към някои области по глава 24 (миграция, граничен контрол, убежище и борба с тероризма) и към околната среда и изменението на климата. При това постепенно разширяване на методиката се отчитат нуждата от осигуряване на подходяща последователност на реформите и трайната необходимост от съсредоточаване върху основните принципи. През 2018 г. новата методика ще бъде разширена в още по-голяма степен.

Благодарение на хармонизираните таблици за оценка докладите станаха по-прозрачни и съпоставими. За получаването на още по-точни резултати оценката на положението беше прецизирана допълнително чрез използването, където е целесъобразно, на междинни стъпки на всеки две от съществуващите нива.

б) Преразгледано докладване във връзка с икономическите критерии

Въз основа на миналогодишните промени в докладването във връзка с икономическите критерии Комисията усъвършенства методиката си и адаптира подкритериите, съставляващи двата икономически критерия за присъединяване. Целта на това адаптиране е да се гарантира, че държавите, обхванати от процеса на разширяване, ще бъдат икономически жизнеспособни и ще допринесат за конкурентоспособността и стабилността на ЕС, когато станат негови членове.

Преразгледаните подкритерии подчертават основните недостатъци от икономическо естество в държавите, обхванати понастоящем от процеса на разширяване — неблагоприятната бизнес среда с ограничен достъп до финансиране, високата безработица, слабите образователни резултати и ниските нива на иновации и регионална свързаност. Те дават възможност за анализ, при който се акцентира в по-голяма степен върху недостатъците във функционирането на пазарите и слабата конкурентоспособност. Освен това новият акцент на анализа съответства повече на програмите за икономически реформи и в този смисъл допринася за предоставянето на

¹ Правова държава и основни права (функциониране на съдебната власт, корупция, организирана престъпност, свобода на словото), икономически критерии, реформа на публичната администрация и три глави, които са тясно свързани с тези основни принципи (обществени поръчки, статистика и финансов контрол).

по-ясни насоки на държавите, обхванати от процеса на разширяване, за да могат те да се възползват от предимствата на по-тясна интеграция с ЕС преди присъединяването и, в крайна сметка, да изпълнят икономическите критерии.

в) От есен към пролет — нов график във връзка с пакета относно разширяването

Комисията възнамерява да премести приемането на годишния пакет относно разширяването от традиционния период през есента към нов период през пролетта. Това би означавало, че следващият пакет няма да бъде приет през октомври/ноември 2017 г., а през пролетта на 2018 г. По този начин последващите заключения на Съвета ще бъдат приети на заседанието на Съвета по общи въпроси през юни. Новият график ще даде на Комисията възможност да хармонизира своя период на докладване с календарната година, която се използва обичайно като основа за събирането на статистически данни. Предложението за това бе многократно отправяно от държавите, обхванати от процеса на разширяване.

Освен това новият график ще даде на Комисията и възможност да хармонизира цикъла на докладване във връзка с пакета с цикъла на програмите за икономически реформи. Така ще се придаде по-голяма тежест на основните икономически принципи на политиката на разширяване, ще се постигне по-голяма съгласуваност между пакета и процеса на изготвяне на програмите за икономически реформи и ще се работи за това този процес да бъде по-видим.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на направения по-горе анализ и оценките в обобщенията по страни, намиращи се приложението, Комисията прави следните **заключения и препоръки**:

I

1. Водената от ЕС политика на разширяване продължава да бъде стратегическа инвестиция в **мира, сигурността, просперитета и стабилността** в Европа. Основана на строги, но справедливи условия, и на принципа на собствените заслуги, политиката на разширяване продължава да бъде движеща сила за извършването на промени в партньорските държави и за тяхното модернизиране в трудна като цяло среда. Постигането на стабилност чрез такива промени е в интерес на ЕС.
2. Акцентът, който Комисията поставя върху започването на **работа първо по основните принципи**, даде резултати на място и процесите на реформи като цяло напредват, макар и с различно темпо. Заради сложността на необходимите реформи процесът е дълготраен и в редица ключови области продължават да са налице недостатъци. Нужно е да се извършат реформи в сферите на правовата държава, основните права, демократичните институции, реформата на публичната администрация и икономиката, а избраните институции да ги приложат, за да могат гражданите на самите държави, обхванати от процеса на разширяване, да се възползват от това. Икономическите реформи и укрепването на правовата държава ще доведат до взаимно допълващи се ползи.
3. Сътрудничеството с Турция и Западните Балкани беше важен елемент от работата по овладяването на **миграционната криза**, като няколко държави изиграха

конструктивна роля. ЕС оказва подкрепа на най-засегнатите държави — на първо място Турция — в усилията им да помагат на бежанците и мигрантите и да ги защитят.

4. **Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество** са основни части от процеса на разширяване и процеса на стабилизиране и асоцииране. Нужни са допълнителни усилия за решаване на двустранните спорове, които не трябва да пречат на присъединителния процес. Важна роля в този контекст продължава да играе сътрудничеството в рамките на инициативата на Шестте относно Западните Балкани, включително посредством Берлинския процес.

II

5. **Турция:** Турция е ключов партньор за Европейския съюз. ЕС категорично осъди неуспешния опит за преврат от 15 юли, определяйки го като директно погазване на демократичните принципи, и изрази пълната си подкрепа и солидарност с турския народ и неговите демократични институции. След неуспешния опит за преврат, на 20 юли бе обявено извънредно положение в цяла Турция за период от три месеца. Впоследствие то беше удължено с още три месеца.

Пред отношенията между ЕС и Турция стоят същите дългосрочни възможности и предизвикателства, както и преди 15 юли. Въпреки това предприетите след преврата широкомащабни мерки задълбочиха още повече сериозните предизвикателства, свързани със зачитането на основните права в страната, по-конкретно свободата на словото и правото на справедлив и законосъобразен съдебен процес. По отношение на свободата на словото и функционирането на съдебната власт беше отчетено допълнително връщане назад. Положението в югоизточната част продължи да бъде сред най-сериозните предизвикателства. Страната отбеляза трайно и много тежко влошаване на обстановката от гледна точка на сигурността вследствие на провала на процеса за уреждане на кюрдския въпрос през юли 2015 г. Бяха извършени няколко мащабни смъртоносни терористични нападения, които бяха приписани на ПКК и Даеш. ЕС изтъкна, че мерките за борба с тероризма трябва да бъдат пропорционални и да съблюдават правата на човека. Политическият процес за уреждане на кюрдския въпрос трябва да бъде незабавно възобновен. ЕС е дълбоко загрижен във връзка с арестите на няколко депутати от Народната демократична партия (НДР) по обвинения в предполагаемо подпомагане на терористични действия.

Като се имат предвид мащабът и колективният характер на мерките, предприети от юли насам, ЕС прикани Турция в качеството ѝ на страна кандидатка да се придържа към най-високите стандарти в сферата на правовата държава и основните права. Турските власти поеха ясни ангажименти в това отношение. Комисията призова страната да изпълни тези ангажименти в тяхната цялост, включително чрез международен мониторинг на задържанятия, съдебните процеси и процедурите след опита за преврат. ЕС е поел ангажимент да работи съвместно с една демократична, приобщаваща и стабилна Турция за преодоляването на общите предизвикателства. Принципът на правовата държава, правата на човека и основните свободи обаче трябва да бъдат зачитани при всички обстоятелства, а парламентът и всички сили, представени в демократичните институции на страната, трябва да могат да изпълняват пълноценно задачите си, определени в конституцията. Във връзка с подновените разисквания за внасяне в парламента на закон за възстановяване на смъртното наказание ЕС припомня, че категоричното

отхвърляне на смъртното наказание е съществен елемент на достиженията на правото на Съюза и важно международно задължение, което Турция се е ангажирала да спазва.

ЕС и Турция задълбочиха отношенията си в ключови области от взаимен интерес съгласно договореното на срещата на върха ЕС—Турция, състояла се на 29 ноември 2015 г. Проведени бяха политически диалози на високо равнище и диалози на високо равнище по въпроси, свързани с енергетиката и икономиката. Турция продължи да полага изключителни усилия за предоставяне на подслон на повече от 2,7 милиона бежанци от Сирия и Ирак. Сътрудничеството с ЕС по въпросите на миграцията беше засилено вследствие на изявлението ЕС—Турция от 18 март 2016 г. Това сътрудничество, в комбинация с други предприети мерки, доведе до драстичен спад на смъртните случаи в морето и значително намаляване на бежанците и незаконните мигранти, които напускат Турция, отправяйки се към Гърция. През последната година Турция отбеляза съществен напредък в изпълнението на показателите от пътната карта за либерализиране на визовия режим. Комисията направи предложение за премахване на изискването за визи с уговорката, че Турция ще изпълни останалите показатели. В контекста на процеса на присъединяване бяха отворени още две глави — съответно през ноември 2015 г. и през юни 2016 г. Освен това започна подготвителна работа по три други глави, а в момента тече актуализиране на докладите по скрининга в ключовите глави 23 и 24. И двете страни продължиха да анализират възможности за модернизирането на Митническия съюз. Като член на НАТО, G-20, ОССЕ и Съвета на Европа Турция е активен участник на международната сцена. Страната продължава да участва активно в международната коалиция в борбата с Даяш и да бъде ключов партньор в региона.

Турция следва също така да работи за отстраняване на макроикономическите дисбаланси, да извърши допълнителни структурни реформи и да подобри бизнес средата, особено през чувствителния период след неуспешния опит за преврат.

И накрая, в съответствие с нееднократно изтъкваните позиции на Съвета и Комисията от предходни години понастоящем е необходимо Турция спешно да изпълни задължението си за цялостно прилагане на Допълнителния протокол и да отбележи напредък в нормализирането на отношенията си с Република Кипър. Комисията приветства ангажимента на страните в преговорите за уреждане на въпроса, водени под егидата на ООН. Понастоящем е важно да се постигне още по-голям напредък в тези преговори. Ангажиментът на Турция и нейният конкретен принос за всеобхватното уреждане на въпроса са от решаващо значение за улесняването на този напредък. ЕС е готов да пригоди условията на евентуално уреждане на въпроса в съответствие с принципите, на които се основава Съюзът.

6. **Черна гора:** Преговорите за присъединяване към ЕС напреднаха. Парламентарните избори от октомври 2016 г. бяха проведени съгласно нормативна уредба, в която бяха направени съществени изменения, и като цяло бяха по-прозрачни и с по-голямо участие. Средата беше конкурентна и се характеризираше с общо зачитане на основните свободи. Очаква се съответните национални органи да проведат бързо и прозрачно разследване на предполагаемите процедурни нередности, извършените арести и временното затваряне на две платформи за мобилни комуникации. Нормативната уредба във връзка с принципа на правовата държава е до голяма степен завършена и институционалната структура е налице. Понастоящем е необходимо цялата система, свързана с принципа на правовата държава, да постигне повече резултати, по-специално да затвърди постигнатото в борбата с

корупцията и организираната престъпност. Напредъкът по главите, отнасящи се до правовата държава, доказан с осезаеми резултати особено в борбата с корупцията и организираната престъпност, ще продължи да предопределя общото темпо на преговорите за присъединяване. Фискалната позиция на Черна гора се влоши, а нарастващият държавен дълг застрашава фискалната устойчивост. Необходимо е Черна гора да вземе приоритетно мерки за ограничаване на текущите разходи и повишаване на събирането на приходи. Освен това страната трябва да намали факторите, демотивиращи лицата да си търсят работа, и да развие човешкия капитал и конкурентоспособна промишленост, ориентирана към износа. През декември 2015 г. Черна гора беше поканена да се присъедини към НАТО, което е значително постижение.

7. **Сърбия:** След проведените през април предсрочни парламентарни избори присъединяването на Сърбия към ЕС беше заложено като приоритетна цел в програмата на новото правителство. Сърбия предприе важни стъпки за постигането на тази цел, в резултат на които бяха отворени първите четири глави от преговорите за присъединяване, включително във връзка с правовата държава и нормализирането на отношенията с Косово. Цялостното темпо на преговорите за присъединяване към ЕС ще зависи по-специално от постигането на траен напредък в тези области. Необходимо е Сърбия да задълбочи ангажимента си в диалога с Косово, включително във връзка с изпълнението на всички споразумения. Комисията очаква да бъдат отворени допълнителни глави през следващия период.

Икономическите реформи дават резултати и осъществяването им трябва да продължи, като се обърне специално внимание на реструктурирането на държавните предприятия и комуналните услуги. Водещата роля на Сърбия в региона допринася за подобряването на регионалните отношения и поддържането на стабилността. Като страна, засегната от миграционната криза, Сърбия изигра активна и конструктивна роля и сътрудничи на съседните страни и държавите членки във връзка с управлението на смесените миграционни потоци.

8. **Бивша югославска република Македония:** Изминалата година беше година на непрекъсната политическа криза. Продължава да е налице безпокойство във връзка с обсебването на държавата, засягащо функционирането на демократичните институции и ключови сфери на обществото. Необходимо е страната да приложи изцяло споразумението от Пържино, по-конкретно като осигури провеждането на надежден изборен процес на предсрочните парламентарни избори през декември. Усилията на специалния прокурор за въвеждането на правна отговорност трябва да бъдат подкрепени, а парламентът — да установи чия е политическата отговорност за подслушванията и тяхното съдържание. Все още е необходимо да се постигне значителен напредък в конкретното изпълнение на приоритетите за спешни реформи. Поддържането на макроикономическа стабилност трябва да продължи, по-специално държавният дефицит трябва да бъде контролиран по-строго, а прозрачността на публичните разходи и тяхното изпълнение — да се подобрят. Въз основа на неотдавнашния напредък в прилагането на мерки за изграждане на доверие с Гърция е нужно да се предприемат решителни действия за уреждане на въпроса с името. Страната беше засегната от миграционната криза и сътрудничи на съседните страни и държавите членки във връзка с управлението на смесените миграционни потоци.

Извършените неотдавна положителни действия в контекста на споразумението от Пържино предоставят реална възможност на политическите лидери най-накрая да преодолеят дългогодишната криза и да работят за решаването на въпроси от

системен характер. Във връзка с горепосоченото Комисията е подготвена да разшири препоръката си за започване на преговори за присъединяване с бившата югославска република Македония. Това обаче ще зависи от отбелязването на напредък в прилагането на Споразумението от Пържино, по-конкретно провеждането на надеждни парламентарни избори, както и на съществен напредък в изпълнението на приоритетите за спешни реформи.

9. **Албания:** Албания продължи да отбелязва стабилен напредък в изпълнението на петте ключови приоритета за започването на присъединителни преговори. През юли 2016 г. единодушно бяха приети основни изменения в конституцията, с които бе поставено началото на задълбочена и всеобхватна реформа на съдебната система. Този процес включва задълбочена повторна оценка на съдиите и прокурорите. Последователността в изпълнението на реформата на публичната администрация се запази. Продължи работата за постигането на надеждни резултати по отношение на дейни разследвания, наказателно преследване и осъдителни присъди във връзка с борбата с корупцията и организираната престъпност. Основните права продължават да се зачитат до голяма степен в страната.

В контекста на посочения по-горе напредък в изпълнението на ключовите приоритети и при условие че бъде постигнат надежден и осезаем напредък в осъществяването на съдебната реформа, по-специално повторната оценка на съдиите и прокурорите (проучване), Комисията препоръчва започването на преговори за присъединяване с Албания.

10. **Босна и Херцеговина:** Босна и Херцеговина отбеляза резултати във връзка с приоритетите, произтичащи от процеса на реформи, особено във връзка с програмата за реформи. Въз основа на това Съветът възложи на Комисията да подготви становище относно кандидатурата за членство. Значителните усилия, които се полагат за осъществяването на реформи, насочени към ЕС, трябва да продължат, за да се работи за отстраняване на структурните проблеми, които спират развитието на страната, включително в социално-икономическо отношение. Укрепването на принципа на правовата държава и публичната администрация в съответствие с европейските стандарти на всички нива на управление и по-нататъшното подобряване на сътрудничеството между тези нива ще се запазят като приоритет. Приетият механизъм за координиране по въпросите, свързани с ЕС, трябва да бъде задействан, за да може страната да се справи с предизвикателствата на процеса на интеграция в ЕС, включително що се отнася до приемането на необходимите стратегии, обхващащи цялата страна. Необходимо е протоколът относно адаптирането на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, парафиран през юли 2016 г., да бъде подписан.

11. **Косово:** Комисията приветства влизането в сила на 1 април 2016 г. на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, което осигурява всеобхватна рамка за установяването на по-тесни политически и икономически отношения между ЕС и Косово. Косово предприе важни стъпки за изпълнение на изискванията на пътната карта за либерализиране на визовия режим, което позволи на Комисията да направи през май 2016 г. официално предложение за премахване на изискването за визи, при условие че останалите две изисквания — за ратифициране на споразумението за определяне на границите с Черна гора и за продължаващо утвърждаване на резултатите в борбата с организираната престъпност и корупцията — бъдат изпълнени. Дейността на парламента беше възпрепятствана от различни политически партии.

Необходимо е участниците в политическия живот да намерят начин за излизане от продължителната политическа безизходица и да подготвят почвата за предприемането на действия за преодоляване на множеството предстоящи предизвикателства, свързани с реформите, по-специално по отношение на правовата държава и нуждата от структурни икономически реформи за справяне с високата безработица. Изготвена бе европейска програма за реформи, която ще допринесе за нужното прилагане на Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Косово изпълни останалите международни задължения за създаването на специализирани съдебни състави и специализирана прокуратура, които ще разследват предполагаеми международни престъпления, извършени в контекста на конфликта в Косово. Мандатът на EULEX беше удължен до юни 2018 г. Необходимо е Косово да задълбочи ангажимента си в диалога със Сърбия, включително във връзка с изпълнението на всички споразумения.

V. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Резюмета на констатациите от докладите
2. Основна статистика

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 — Резюме на констатациите от докладите

Турция

При опит за военен преврат в нощта на 15 юли загинаха 241 души, а 2 196 бяха ранени. Турското правителство, с подкрепата на всички политически партии и цялото турско общество, успя да преодолее опита за преврат. Още на 16 юли Великото народно събрание на Турция символично проведе специално заседание и прие декларация, която беше одобрена от всички партии, представени в парламента. Правителството приписа организирането на опита за преврат на движението „Гюлен“.

ЕС категорично и незабавно осъди опита за преврат, който представляваше директно погазване на демокрацията в Турция, и отново изрази пълната си подкрепа за демократичните институции в страната.

На 20 юли бе обявено извънредно положение в цяла Турция за период от три месеца, който беше удължен с още три месеца на 3 октомври. С указ бяха направени значителни законодателни изменения. Турция уведоми Съвета на Европа за дерогация от задължението ѝ за гарантиране на редица основни права, залегнали в Европейската конвенция за правата на човека. След опита за преврат бяха извършени широкомащабни временни отстранявания от работа, уволнения, арести и задържания заради предполагаеми връзки с движението „Гюлен“ и участие в опита за преврат. Мерките засегнаха цялото общество, особено съдебната власт, полицията, жандармерията, военните части, държавната служба, местните органи, академичните среди, преподавателите, адвокатите, медиите и представителите на бизнеса. Много институции и частни дружества бяха закрити, а активите им — иззети или прехвърлени на публични институции.

Във връзка с мерките, предприети след опита за преврат, ЕС призова властите да се придържат към най-високите стандарти в сферата на правовата държава и основните права. Между държавните служители и държавата трябва да има взаимоотношения на доверие и лоялност, като могат да бъдат предприети мерки за постигането на това, и всяко предполагаемо неправомерно действие следва да бъде доказано чрез прозрачни процедури за всеки конкретен случай. Наличието на лична наказателна отговорност може да бъде установено единствено при пълно зачитане на разделението на властите, пълна независимост на съдебната власт и съблюдаване на правото на всяко лице на справедлив съдебен процес, включително посредством ефективен достъп до адвокат. Турция следва да гарантира, че всяка мярка се предприема единствено доколкото тя е строго необходима в конкретната ситуация, и във всички случаи може да издържи теста за необходимост и пропорционалност. Съветът на Европа извършва понастоящем преглед на мерките, предприети в контекста на извънредното положение. Турция трябва спешно да изпълни препоръките на комисаря по правата на човека към Съвета на Европа от октомври 2016 г.

Що се отнася до **политическите критерии**, преди опита за преврат парламентът работеше по тежка законодателна програма, за да изпълни изготвения от правителството амбициозен план за действие за 2016 г. относно извършването на реформи и изискванията във връзка със законодателството от пътната карта за либерализиране на визовия режим. Няколко основни законодателни текста, приети във връзка с принципа на правовата държава и основните права, не отговаряха на европейските стандарти, като например Закона за защита на данните. Наличието на политическа конфронтация продължи да блокира работата на законодателния орган. Приетият през май закон, даващ възможност за отнемане на имунитета на голям брой

депутати, и последвалите задържания и арести на няколко депутати от Народната демократична партия (НДР), включително на двамата ѝ председатели, през ноември предизвикват дълбока загриженост.

Положението в югоизточната част продължи да бъде сред най-сериозните предизвикателства, пред които е изправена страната. Турция отбеляза трайно и много тежко влошаване на обстановката от гледна точка на сигурността вследствие на провала на процеса за уреждане на кюрдския въпрос през юли 2015 г., като това доведе до много жертви. Бяха извършени няколко мащабни смъртоносни терористични нападения, които бяха приписани на ПКК и Даеш. Властите продължиха да водят мащабна антитерористична военна кампания за сигурност срещу Кюрдската работническа партия (ПКК), която продължава да фигурира в списъка на ЕС на терористичните организации. Зачестиха съобщенията за предполагаеми тежки нарушения на правата на човека и несъразмерно използване на сила от страна на силите за сигурност в югоизточната част. Множество назначени чрез избори представители и служители на общинската изпълнителна власт в югоизточната част бяха временно отстранени от длъжност, уволнени или арестувани по обвинения в тероризъм — някои от тях по силата на укази в контекста на извънредното положение след опита за преврат. Мерките за борба с тероризма обаче трябва да бъдат пропорционални и да съблюдават правата на човека. Уреждането на кюрдския въпрос чрез политически процес е единственият начин да се продължи напред; помирението и възстановяването също са ключови въпроси, по които властите трябва да работят.

Гражданското общество положи всички възможни усилия, за да продължи да участва активно в обществения живот. Независимите организации на гражданското общество рядко участват в процесите на законотворчество и изготвяне на политики. Техни представители, включително защитници на правата на човека, бяха задържани и има достоверни сигнали за случаи на сплашване. Като част от предприетите от правителството мерки след опита за преврат бяха закрити много организации заради предполагаеми връзки с движението „Гюлен“.

По отношение на реформата на публичната администрация Турция е умерено подготвена, като е поела твърд ангажимент за създаването на открита и отзивчива администрация. Въпреки това в сферата на обществените услуги и управлението на човешките ресурси беше отчетено връщане назад, особено след опита за преврат. Структурният ефект от мерките, предприети след опита за преврат, върху функционирането на държавната служба предстои да бъде анализиран.

Съдебната система на Турция е на ранен етап от подготовката/е постигнала известна степен на подготвеност. През последната година беше отбелязано връщане назад, особено във връзка с независимостта на съдебната власт. Мащабните промени в структурата и състава на върховните съдилища будят сериозно безпокойство и не съответстват на европейските стандарти. Отстраняването от длъжност на съдии и прокурори продължи, като в някои случаи бяха извършени арести заради твърдения за конспирации с движението „Гюлен“. Положението се влоши още повече след опита за преврат през юли, вследствие на който една пета от съдиите и прокурорите бяха уволнени, а имуществото им — замразено. Съдебната власт трябва да работи в среда, която ѝ позволява да изпълнява задълженията си по независим и безпристрастен начин, и при безусловно спазване на разделението на властите от страна на изпълнителната и законодателната власт. В контекста на извънредното положение Турция удължи за някои престъпления срока на предварителното задържане на 30 дни без достъп до съдия, което е в разрез със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека. Тези мерки касаят значителна част от съдебната система.

Страната е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на борбата с корупцията. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем. Приемането на нова стратегия и на план за действие за борба с корупцията представлява крачка напред въпреки доста ограничения обхват. Все още се наблюдават сериозни пропуски в нормативната уредба, а намесата на изпълнителната власт в разследването и наказателното преследване на случаи на корупция по високите етажи продължава да бъде сериозна причина за безпокойство. Корупцията се възприема като широкомащабно явление.

Турция е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на борбата с организираната престъпност. Капацитетът на институциите беше увеличен и бяха приети нови стратегии и планове за действие. Няма обаче статистически данни за броя на окончателните съдебни присъди и други важни показатели. Финансовите разследвания все още не се използват пълноценно. Рядко се извършва превантивно замразяване на имущество, а иззетото имущество е малко. В сферата на борбата с тероризма е налице всеобхватна нормативна уредба относно финансирането на тероризма. Законът за борба с тероризма не е в съответствие с достиженията на правото на ЕС, що се отнася до неговия обхват и определенията в него, и прилагането му поражда сериозно безпокойство за основните права. И законодателството в областта на наказателното право, и законодателството относно борбата с тероризма следва да бъдат приведени в съответствие със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека, без да се намалява капацитетът на Турция за борба с тероризма. Принципът на пропорционалност трябва да бъде съблюдаван на практика.

Нормативната уредба на Турция съдържа общи гаранции за спазването на правата на човека и основните права, които е необходимо да бъдат доусъвършенствани. Упражняването на правата, произтичащи от Европейската конвенция за правата на човека и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека, все още не е гарантирано. Многократно беше съобщено за тежки нарушения на забраната за изтезание и малтретиране и на процесуалните права непосредствено след опита за преврат. Всички предприети мерки трябва да бъдат в съответствие с принципите на пропорционалност и зачитане на правата на човека. Новият закон за създаването на институция за правата на човека и равнопоставеността е стъпка в правилната посока. Той съдържа разпоредби за забрана на дискриминацията на редица основания, но не посочва изрично сексуалната ориентация. Все още е необходимо да се приеме всеобхватен целенасочен закон за борба с дискриминацията. Налице е правен вакуум при случаите, свързани с правата на човека, тъй като новата национална институция за правата на човека и равнопоставеността все още не е създадена. Правата на най-уязвимите групи от обществото и на лицата, принадлежащи към малцинства, не са защитени в достатъчна степен. Насилието, основано на пола, дискриминацията, изказванията, подбуждащи към омраза към малцинствата, престъпленията от омраза и нарушенията на човешките права на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ) продължават да предизвикват сериозно безпокойство.

През последната година беше отбелязано връщане назад по отношение на свободата на словото. Селективното и произволно прилагане на закона, особено на разпоредбите относно националната сигурност и борбата с тероризма, се отразява отрицателно на свободата на словото. Сериозно безпокойство будят текущите и нови наказателни дела срещу журналисти, писатели и потребители на социални медии, оттеглянето на акредитации, големият брой арести на журналисти и затварянето на множество медии

непосредствено след опита за преврат през юли. Свободата на словото продължава да бъде прекомерно ограничавана както в законодателството, така и на практика.

Турция продължи да изразява подкрепа за преговорите за уреждане на кипърския въпрос между лидерите на двете общности и за усилията на специалния съветник на генералния секретар на ООН. Ангажиментът на Турция и нейният конкретен принос за всеобхватното уреждане на въпроса продължават да бъдат от решаващо значение. Страната обаче все още не е изпълнила задължението си за осигуряване на цялостно и недискриминационно прилагане на допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и не е премахнала всички препятствия пред свободното движение на стоки, включително ограниченията върху директните транспортни връзки с Кипър. Няма напредък в нормализирането на двустранните отношения с Република Кипър. Заклученията относно Турция, приети от Съвета по общи въпроси и външни отношения на 11 декември 2006 г. и одобрени от Европейския съвет през декември 2006 г., остават в сила. В тях се посочва, че преговорите по осем глави², свързани с наложените от Турция ограничения по отношение на Република Кипър, няма да започнат и нито една глава няма да бъде временно затворена, докато Комисията не потвърди, че Турция изпълнява напълно допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране.

Необходимо е Турция да поеме недвусмислен ангажимент във връзка с добросъседските отношения, международните споразумения и мирното уреждане на спорове в съответствие с Хартата на ООН, като при необходимост се обръща към Международния съд. В този контекст ЕС отново изрази сериозното си безпокойство и прикани Турция да избягва каквито и да било заплахи или действия срещу държави членки, източници на напрежение или действия, които засягат добросъседските отношения и мирното уреждане на спорове.

Що се отнася до **икономическите критерии**, турската икономика е постигнала добър напредък и може да бъде смятана за функционираща пазарна икономика. И все пак, големият външен дефицит прави турската икономика уязвима на финансовата несигурност, промените в нагласите на световните инвеститори и политическите рискове. Централната банка намали лихвените проценти, въпреки че инфлацията се задържа доста над официално обявената цел. Бизнес средата продължи да се влошава в резултат на целенасочени действия срещу критично настроени медии, представители на бизнеса и политически опоненти чрез активно използване на данъчните органи, звеното за финансови престъпления и съдилищата. Осъществяването на структурни реформи за подобряване на функционирането на пазарите на стоки, услуги и работна ръка е в застой. Като цяло се наблюдава връщане назад.

Турция е добре подготвена по отношение на постигането на капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. В редица области беше отбелязан известен напредък, най-вече чрез по-нататъшното либерализиране на енергийния отрасъл. Продължават да са налице значителни проблеми във връзка с качеството на образованието. Освен това съществуват проблеми с достъпа до образование за момичетата. Реалното поскъпване на лирата намали конкурентоспособността на икономиката по отношение на цените.

Що се отнася до **способността да поеме задълженията, произтичащи от членството**, Турция продължи привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС. С

² Свободно движение на стоки, право на установяване и свобода на предоставяне на услуги, финансови услуги, селско стопанство и развитие на селските райони, рибарство, транспортна политика, митнически съюз и външни отношения.

изключение на работата, свързана с либерализирането на визовия режим, която е един положителен пример, усилията продължиха с ограничено темпо. Турция е добре напреднала в сферите на дружественото право, трансевропейските мрежи и науката и изследванията и е постигнала добра степен на подготвеност в областите на свободното движение на стоки, правото на интелектуална собственост, финансовите услуги, политиката за предприятията и промишлеността, защитата на потребителите и здравеопазването, митническият съюз, външните отношения и финансовия контрол. Турция е умерено подготвена в областта на обществените поръчки, където продължават да са налице съществени пропуски при привеждането ѝ в съответствие. Освен това страната е умерено подготвена и в сферите на статистиката и транспортната политика, където са нужни още значителни усилия във всички аспекти. Турция е постигнала само известна степен на подготвеност във връзка с околната среда и изменението на климата, където все още предстои да бъдат изготвени и приложени по-амбициозни и по-добре координирани политики. Във всички области е необходимо да се обърне по-голямо внимание на прилагането на законодателството, а в много от тях трябва да бъде отбелязан значителен напредък, за да може да се извърши привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС.

Черна гора

По отношение на **политическите критерии**, в резултат на политическо споразумение относно организирането на свободни и честни избори през май беше създадено „правителство, което се ползва с доверието на електората“. Въпреки продължаващата поляризация на политическата среда това доказва капацитета за постигане на компромис между правителството и части от опозицията. Парламентарните избори през октомври 2016 г. бяха проведени съгласно съществено преразгледана нормативна уредба. Въпреки закъсненията от техническо естество и трудните отношения между отговорните институции като цяло подготовката за изборите беше по-прозрачна и с по-широко участие. Изборите се проведеха в конкурентна среда и се характеризираха с общо зачитане на основните свободи. Очаква се съответните национални органи да проведат бързо и прозрачно разследване на предполагаемите процедурни нередности, извършените арести и временното затваряне на две платформи за мобилни комуникации. На политическо равнище не последваха никакви действия във връзка с твърденията за злоупотреба с обществени средства за партийни политически цели („аферата с аудиозаписите“).

Черна гора е умерено подготвена по отношение на реформата в публичната администрация. Беше отбелязан известен напредък по-специално с приемането на стратегията за реформа на публичната администрация за периода 2016—2020 г., програмата за реформа на управлението на публичните финанси, влизането в сила на новия закон за заплатите и опростяването на административните процедури. Въпреки това е нужна силна политическа воля за ефективно справяне с деполитизацията на публичната администрация и за постигане на точната численост на държавната администрация.

Съдебната система е умерено подготвена. През разглеждания период Черна гора постигна известен напредък в тази област. Капацитетът на съдебния и прокурорския съвет се подобри. Въпреки това новата законодателна уредба за повишаване на независимостта, отчетността и професионализма на съдебната власт, както и етичният кодекс все още не са изцяло приложени. Мерките за намаляване на броя на висящите

дела и общата продължителност на производствата трябва да продължат да се изпълняват.

Черна гора е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на борбата с корупцията. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем. Агенцията за борба с корупцията започна работа през 2016 г. Процесът на институционално изграждане е до голяма степен завършен. Всички институции следва да подхождат по-дейно към изпълнението на своите задачи. Въпреки предприемането на някои допълнителни стъпки резултатите както от успешни разследвания и присъди, по-специално при случаи на корупция по високите етажи, така и във връзка с предотвратяването на корупцията продължават да бъдат ограничени. Черна гора трябва да увеличи капацитета за провеждане на финансови разследвания и да постигне резултати по отношение на изземването и конфискацията на активи от престъпна дейност.

Черна гора е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на борбата с организираната престъпност. Беше отбелязан известен напредък, по-специално в укрепването на правната, нормативната и институционалната уредба. Следва да продължат усилията за постигането на резултати по дела, свързани с организираната престъпност, особено по отношение на трафика на хора и изпирането на пари, където резултатите са ограничени. Броят на установените съмнителни банкови трансакции се запазва малък.

Черна гора приключи няколко законодателни реформи за по-нататъшно привеждане в съответствие със стандартите на ЕС и международните стандарти в областта на правата на човека и за въвеждане на подходящи механизми за защита на уязвимите групи от дискриминация. Прилагането на законодателството продължава да бъде слабо. Все още не са приети изменения на общата законодателна уредба, за да се установи съгласувана политика за санкциониране на нарушения на правата на човека. Институционалният капацитет трябва да се увеличи допълнително. Ромското малцинство остава най-уязвимата и най-дискриминираната общност в различни сфери на живота.

Черна гора е постигнала известна степен на подготвеност в областта на свободата на словото, но през изминалата година не е отбелязан по-нататъшен напредък. Броят на делата за клевета се запазва висок, а това сочи, че механизмите за саморегулиране са слаби, както и че са налице предизвикателства пред разбирането на ролята на медиите. Все още е необходимо Черна гора да постигне цялостно привеждане в съответствие със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека. По време на антиправителствените протести през октомври 2015 г. бяха нанесени щети на офисите на една търговска медия, а няколко журналисти бяха нападнати устно и физически и бяха заплашени. Няма напредък при разрешаването на случаи на нападения срещу журналисти. Следва да се гарантират наличие на прозрачност и недопускане на дискриминация в държавните реклами в медиите. Преразгледаният Етичен кодекс за журналисти трябва да бъде прилаган ефективно и еднакво от цялата медийната общност.

Черна гора продължава да играе конструктивна роля за регионалното сътрудничество. Тя е ратифицирала своите споразумения за границата с Босна и Херцеговина и с Косово*.

По отношение на **икономическите критерии** Черна гора е умерено подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. Известен напредък беше отбелязан в укрепването на функционирането на финансовите пазари и на пазара на труда, както и в подобряването на бизнес средата. Инвестициите в инфраструктурата и туризма способстват икономическата дейност. Въпреки това бързо увеличаващият се публичен дълг и високите бюджетни дефицити, заедно с големите външни дисбаланси и високата безработица, са притеснителни. Комбинираното въздействие от широкомащабни публични инвестиции в инфраструктура и няколко нови скъпи програми за социални разходи представлява предизвикателство за фискалната устойчивост. Необходими са незабавни корективни мерки, както се призовава в политическите насоки относно програмата за икономически реформи. Други проблеми, които трябва да бъдат разрешени, са високите външни дисбаланси и слабото участие на пазара на труда, както и кредитният растеж, който продължава да бъде нисък на фона на високите обезценени банкови заеми.

Черна гора е умерено подготвена по отношение на способността си да се справя с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Беше постигнат известен напредък в подобряването на качеството на инфраструктурата, енергийния пазар и цифровизацията на икономиката. Подкрепата за МСП е скромна, но постепенно се увеличава. Въпреки това все още са необходими значителни усилия, за да се развият човешкият капитал и конкурентна, ориентирана към износа промишленост.

По отношение на **способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството**, Черна гора е свършила съществена работа за привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС и за подготовката за тяхното прилагане и е умерено подготвена по много глави, като свободното движение на стоки, обществените поръчки, статистиката и правосъдието, свободата и сигурността. Черна гора продължи да привежда законодателството си в съответствие с всички позиции и декларации по линия на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС. Черна гора е на ранен етап от подготовката по отношение на рибарството и бюджетните и финансовите разпоредби и е подготвена в известна степен в областта на околната среда и изменението на климата. Добър напредък беше отбелязан в областта на свободното движение на стоки, селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика, енергетиката, околната среда и изменението на климата, митническият съюз, външните отношения и финансовия контрол. Занапред Черна гора следва да се съсредоточи по-специално върху политиката на конкуренция и икономическата и паричната политика. Укрепването на административния капацитет, за да се осигури прилагането на достиженията на правото на ЕС, продължава да представлява значително предизвикателство за Черна гора.

Сърбия

По отношение на **политическите критерии** предсрочните национални избори през април, заедно с провинциалните и местните избори, се проведоха в спокойна обстановка. Препоръките на международните наблюдатели трябва да бъдат изпълнени, включително тези, които гарантират, че финансирането на кампаниите и процесът на

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

регистрация са прозрачни. В програмата на новото правителство присъединяването на Сърбия към ЕС е заложено като приоритетна цел. Участието на парламента и заинтересованите страни, включително гражданското общество, в процеса на присъединяване беше засилено допълнително. Въпреки това обхватността, прозрачността и качеството на законотворчеството и ефективният контрол върху изпълнителната власт трябва да бъдат допълнително подобрени, а прилагането на ускорени процедури — ограничено. Необходими са конституционни реформи за привеждането в съответствие със стандартите на ЕС в някои области. Има възможности за подобряване на сътрудничеството между изпълнителните и независимите регулаторни институции.

Сърбия е умерено подготвена в областта на реформата на публичната администрация. Добър напредък беше отбелязан с приемането на програмата за реформа на управлението на публичните финанси, на стратегиите за електронно управление, реформа на нормативната уредба и създаване на политики и на новите закони относно административните процедури, заплатите в публичния сектор и държавните служители на местно равнище и в провинциите. Сърбия трябва да изпълни своите целите си за реформи, да придаде професионален характер на администрацията и да я деполитизира, както и да направи процедурите за назначаване и освобождаване на служители по-прозрачни, особено за висшите ръководни постове.

Съдебната система е достигнала известна степен на подготвеност. Бяха предприети някои стъпки за насърчаване на използването на основана на заслугите система за назначаване на служители и за хармонизиране на съдебната практика. Необходими са по-нататъшни стъпки за справяне с политическото влияние. Качеството и ефикасността на съдебната власт и достъпът до правосъдие продължават да бъдат възпрепятствани от неравномерно разпределение на натоварването, сериозно изоставане на делата и липсата на система за предоставяне на безплатна правна помощ.

Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на предотвратяването на корупцията и борбата с нея. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем. Усилията за борба с корупцията все още не са довели до значими резултати. Институционалната структура все още не действа като надежден фактор за възпиране на корупционните практики. Необходимо е да бъдат постигнати резултати при ефективното разследване, наказателно преследване и осъждане по дела за корупция, включително по високите етажи.

Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на борбата с организираната престъпност. Известен напредък беше отбелязан с приемането на нов закон за полицията, който реструктурира Министерството на вътрешните работи, и с приемането на първата оценка на заплахата от тежка и организирана престъпност (SOCTA) по методологията на Европол. Все още предстои да бъдат отбелязани надеждни резултати в борбата с организираната престъпност.

Нормативната уредба и институционалната рамка за зачитането на основните права са налице. Необходимо е да се гарантира последователното им прилагане в цялата страна, включително по отношение на защитата на малцинствата. Не беше отбелязан напредък в подобряването на условията за пълно упражняване на правото на свобода на словото — област, в която Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност. Сърбия е първата страна, обхваната от процеса на разширяване, която въведе индекса на ЕС за равенството между половете. Необходими са по-нататъшни трайни усилия, за да се подобри положението на лицата, които принадлежат към най-дискриминираните групи

(ромите, лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица, хората с увреждания, хората с ХИВ/СПИН и други социално уязвими групи).

Сърбия участваше конструктивно в регионални инициативи и работеше за подобряване на двустранните отношения в дух на помиряване и на добросъседските отношения и за създаване на среда, благоприятстваща уреждането на нерешени двустранни въпроси и на наследството от миналото. Положително развитие представлява подписаната през юни съвместна декларация с Хърватия за работа по някои двустранни въпроси. Такъв подход е от ключово значение за помиряването, мира и сътрудничеството в региона и следва да се прилага последователно.

По отношение на **нормализирането на отношенията с Косово** Сърбия остана вярна на ангажимента си за прилагане на споразуменията, постигнати в рамките на диалога с посредничеството на ЕС. Напредъкът беше ограничен и заради изборния процес в Сърбия и вътрешната ситуация в Косово. Въпреки това през август 2016 г. отново беше отбелязано положително развитие със стартирането на работата във връзка с моста в Митровица и свободата на движение. Необходими са постоянни усилия за прилагане на вече постигнатите споразумения с Косово. Предприетите мерки следва да имат положително и конкретно въздействие върху ежедневието на гражданите както в Сърбия, така и в Косово.

По отношение на **икономическите критерии** Сърбия е умерено подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. Добър напредък беше отбелязан в преодоляването на някои слабости на политиката, по-специално във връзка с бюджетния дефицит и реструктурирането на предприятията, които са публична собственост. Икономическите реформи доведоха до ясни резултати по отношение на перспективите за растеж и намаляването на вътрешните и външните дисбаланси. Като се има предвид все още високото равнище на държавния дълг фискалната консолидация трябва да продължи. Реструктурирането на големите държавни предприятия за комунални услуги все още е в ход. Кредитната дейност се възобновява, но високото равнище на необслужваните кредити продължава да бъде проблем. Безработицата продължава да бъде висока, особено сред младите хора. По-нататъшното разширяване на частния сектор е възпрепятствано от слабости в прилагането на принципа на правовата държава.

Сърбия е умерено подготвена да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Публичните и частните инвестиции са се увеличили, макар че равнището на инвестиционната дейност продължава да бъде по-ниско от нуждите на икономиката. Качеството и равните възможности, които предлагат образованието и обучението, както и тяхната уместност не съответстват на нуждите на обществото. Беше отбелязан **известен напредък** при подпомагането на МСП и предприемачеството, но МСП са изправени пред редица предизвикателства, включително непредвидима бизнес среда, високо ниво на парафискални такси, труден и скъп достъп до финансиране.

По отношение на **способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството**, Сърбия продължи да привежда законодателството си в съответствие с достиженията на правото на ЕС във всички области. Наличието на подходящи финансови и човешки ресурси и стабилна стратегическа рамка ще бъде от решаващо значение за поддържането на темпа на реформите. Сърбия е постигнала добра степен на подготвеност в области, като дружественото право, интелектуалната собственост, науката и изследванията, образованието и културата и митниците. Сърбия трябва да продължи да подобрява планирането на инвестициите и определянето на приоритети при инфраструктурните проекти от стратегическо значение, които са в напреднал

стадий, чрез единен портфейл от инвестиционни проекти и националния инвестиционен комитет, по-специално в сферата на енергетиката и транспорта. В областта на обществените поръчки, статистиката, паричната политика и финансовия контрол Сърбия е умерено подготвена. В периода до присъединяването страната ще трябва да приведе постепенно своята външна политика и политика на сигурност в съответствие с общата външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз. Сърбия трябва да се заеме приоритетно с неспазването на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, по-специално във връзка със защитните мерки за някои селскостопански продукти, контрола върху държавната помощ и данъчната дискриминация.

Сърбия продължи да бъде засегната от миграционната криза. Това създаде значителна тежест върху нейната система за убежище и миграция. Сърбия продължи да си сътрудничи със съседните страни и държавите членки, извършваше ефективна проверка на бежанците и мигрантите и положи значителни усилия, за да осигури подслон и хуманитарна помощ с подкрепата на ЕС и други. Важно е Сърбия да спазва ангажимента си. Сърбия следва също така да продължи да полага усилия за намаляване на броя на неоснователните молби за убежище, подавани от нейни граждани в държавите — членки на ЕС.

Бивша югославска република Македония

По отношение на **политическите критерии** страната беше изправена пред продължението на най-тежката политическа криза от 2001 г. насам. Демокрацията и принципът на правовата държава бяха постоянно застрашени, по-специално заради обсебване на държавата, засягащо функционирането на демократичните институции и основни сфери на обществото. Държавата страда от разединяваща политическа култура и липса на капацитет за компромис. На 20 юли и 31 август 2016 г. лидерите на четирите основни политически партии постигнаха споразумение относно прилагането на споразумението от Пържино, включително като определиха дата за предсрочни парламентарни избори — 11 декември 2016 г., и обявиха своята подкрепа за работата на специалния прокурор. Те затвърдиха ангажимента си за изпълнение на приоритетите за спешни реформи.

Междуетническата обстановка се задържа нестабилна. Прегледът на Охридското рамково споразумение, с което беше сложен край на конфликта от 2001 г. и което съставлява рамката за междуетническите отношения, все още предстои да бъде приключен по прозрачен и приобщаващ начин.

Гражданското общество изигра конструктивна роля за подпомагането на демократичните процеси и за осигуряване на по-строги проверки и по-голям баланс. В същото време организации на гражданското общество продължават да изразяват загриженост относно влошаването на условията, в които работят, и ограничената ангажираност на правителството с поддържането на диалог, както и относно публичните нападки от страна на политици и медии, подкрепящи правителството.

Страната е умерено подготвена по отношение на реформата в публичната администрация. През изминалата година беше отбелязан известен напредък, макар и ограничен. Прилагането на новата правна рамка за управление на човешките ресурси започна. Въпреки това напредъкът в изпълнението на предишните препоръки на Комисията е недостатъчен. Вместо да бъдат прекратени, временните договори продължават да бъдат преобразувани в постоянни, без да се провежда открит конкурс.

Неефективните насоки относно отчетността, използването на публичния сектор като политически инструмент, твърденията за натиск върху държавни служители и предполагаемото политизиране на администрацията в година на избори продължават да бъдат безпокойство. Със закъснение се подготвя всеобхватна стратегия за реформа на публичната администрация за периода 2017—2022 г. Освен това липсата на политическа ангажираност за осъществяване на необходимите реформи в управлението на публичните финанси доведе до значително намаляване на финансовата помощ от ЕС през 2016 г.

Съдебната система на страната е постигнала известна степен на подготвеност. Въпреки това от 2014 г. насам ситуацията се характеризира с връщане назад, а постиженията на процеса на реформи от предишното десетилетие се подкопават от периодична политическа намеса в работата на съдебната власт. Властите не успяха да демонстрират необходимата политическа воля за ефективно справяне с основните проблеми, определени в приоритетите за спешни реформи. Пречките, пред които беше изправена новосъздадената специална прокуратура, показаха необходимостта от ефективно преодоляване на липсата на независимост на съдебната система и преустановяване на изборителното правосъдие.

По отношение на борбата с корупцията страната е постигнала известна степен на подготвеност. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем. Законодателната уредба и институционалната рамка бяха доразвити. Въпреки това структурните недостатъци в Държавната комисия за предотвратяване на корупцията и политическата намеса в нейната работа са свели до минимум резултатите от предишни усилия. Все още е необходимо да бъдат постигнати убедителни резултати, особено в случаите на корупция по високите етажи. По отношение на борбата с организираната престъпност страната е постигнала известна степен на подготвеност. Законодателната рамка е до голяма степен в съответствие с европейските стандарти, изготвени бяха и стратегии. Въпреки това капацитетът за правоприлагане при разследването на финансови престъпления и конфискацията на активи трябва да бъде разгърнат допълнително.

По отношение на защитата на правата на човека законодателната и институционалната рамка са до голяма степен в съответствие с европейските стандарти. Необходими са повече усилия на практика, за да се гарантира спазването на човешките права на уязвимите групи, включително бежанците и мигрантите. Също така продължават да липсват политическа воля и подходящи ресурси, за да могат съответните надзорни и регулаторни органи да изпълняват задачите си независимо и ефективно. Най-маргинализираните групи от населението все още не се получили пълна защита. В областта на свободата на словото страната е постигнала известна степен на подготвеност. Въпреки това свободата на словото и положението на медиите продължават да бъдат сериозно предизвикателство в настоящия политическа обстановка.

По отношение на регионалното сътрудничество като цяло страната продължава да поддържа добри отношения с другите страни, обхванати от процеса на разширяване, и участва активно в регионалните инициативи. Предприети бяха действия за подобряване на добросъседските отношения, включително чрез неотдавнашния напредък в прилагането на мерки за изграждане на доверие с Гърция. Необходимо е въпросът, свързан с името, да бъде спешно разрешен.

По отношение на **икономическите критерии** бившата югославска република Македония има добро ниво на подготвеност за изграждането на функционираща

пазарна икономика. Като цяло през разглеждания период не беше отбелязан напредък в изграждането на функционираща пазарна икономика. През 2015 г. макроикономическата стабилност беше запазена, а макроикономическата среда — допълнително укрепена. За това допринесоха големите публични разходи за инфраструктура и преките чуждестранни инвестиции, въпреки че през първото тримесечие на 2016 г. бяха наблюдавани признаци на слабости. Независимо от факта, че безработицата се запазва висока, особено сред младите хора, тя отбелязва спад през разглеждания период. Въпреки това все още се наблюдават някои слабости, като например ниската конкурентоспособност на местния частен сектор, който е възпрепятстван от слабото изпълнение на договорните задължения, големия дял на неформалната икономика и трудния достъп до финансиране. Управлението на публичните финанси не се подобри, а държавният дълг нарасна още повече.

Икономиката е умерено подготвена за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Известен напредък беше отбелязан в насърчаването на иновациите и чуждестранните инвестиции, а цифровизацията напредва бързо. Икономиката обаче не е достатъчно диверсифицирана, а преработвателната промишленост произвежда основно продукти с ниска добавена стойност. Икономиката продължи да страда от слабости в образователните програми и ниско ниво на иновациите и да се нуждае спешно от инвестиции, включително в публичната инфраструктура, и това я прави по-малко конкурентоспособна.

По отношение на **способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството**, страната е умерено подготвена в повечето области, включително в областта на конкуренцията, транспорта и енергетиката. Необходими са допълнителни усилия във всички области, по-специално в няколкото области, в които страната е на ранен етап от подготовката, като свободата на движение на работници. Също така е необходимо да се наблегне повече на административния капацитет и ефективното прилагане.

Страната продължи да бъде засегната от миграционната криза. Това създаде значителна тежест за нейната система за убежище и миграция. Страната продължи да си сътрудничи със съседните страни и държавите членки и положи усилия, за да осигури подслон и хуманитарна помощ с подкрепата на ЕС и на други. Страната следва да продължи усилията си за извършване на ефективна проверка на бежанците и мигрантите и за задоволяване на съответните им нужди от защита. Тя следва също така да продължи да полага усилия за намаляване на броя на неоснователните молби за убежище, подавани от нейни граждани в държавите — членки на ЕС.

Албания

По отношение на **политическите критерии** парламентът на Албания, преодолявайки предишната поляризация, прие с единодушие измененията на конституцията, за да започне задълбочена и всеобхватна реформа на съдебната система и да отстрани криминално проявените лица от публичните длъжности. С оглед на следващите общи избори, които ще се проведат през 2017 г., се очаква Албания да приеме своевременно изменения на изборния кодекс и свързаните с това реформи. Тези изменения следва да са насочени по-специално към отстраняването на липсата на безпристрастност и професионализъм в изборната администрация. Приемането на закон за създаването на национален съвет за гражданското общество осигури рамката за по-структурирани консултации с организациите на гражданското общество.

Албания е умерено подготвена по отношение на реформата в публичната администрация. Прилагането на по-прозрачни процедури за наемането на държавни служители, както и изпълнението на стратегиите за реформа на публичната администрация и на управлението на публичните финанси продължиха. Постигането на допълнителен напредък е от съществено значение за консолидиране на резултатите за постигането на по-ефективна, деполитизирана и професионална публична администрация.

Съдебната система на Албания е постигнала известна степен на подготвеност. Бяха приети конституционни изменения, свързани с организацията и функционирането на съдебната система. Това проправя пътя за всеобхватна и задълбочена реформа на съдебната система. Работата по съответното законодателство за прилагане също напредна: бяха приети закон за повторната оценка (проверка) на съдии, прокурори и правни консултанти, както и набор от ключови закони, предвиждащи институционална реорганизация на съдебните структури. Още около 40 законодателни текста са на различен етап на подготовка. Необходимо е да се напредне допълнително по отношение на приемането и прилагането на посоченото законодателство. Правораздаването продължава да бъде бавно и неефективно, а корупцията — широко разпространена в целия сектор.

Албания е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на борбата с корупцията. Беше приет закон за защита на лицата, които подават сигнали. Прокуратурата и полицията получиха по-голям достъп до националните електронни публични регистри с цел да обменят чувствителна информация и да се повиши ефективността на разследванията. Необходим е по-нататъшен напредък за постигането на трайни резултати при разследванията, съдебните преследвания и осъдителните присъди. Нужни са повече усилия за справяне с корупцията по високите етажи. Дейните разследвания, систематичните оценки на риска и междуинституционалното сътрудничество трябва да бъдат подобрени. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем.

Страната постигна известна степен на подготвеност в борбата с организираната престъпност. Беше отбелязан известен напредък, по-специално при откриването и унищожаването на насаждения от канабис. Полицията беше модернизирана, а международното полицейско сътрудничество, особено с Европол — засилено. Въпреки това сътрудничеството между полицията и прокуратурата трябва да се заздравя, за да може престъпните мрежи да се унищожават по-ефективно. Броят на окончателните присъди по дела за организирана престъпност е все още малък, отбелязано е само слабо увеличение през последните години. Финансовите разследвания във връзка с организирани престъпни групи не се използват систематично и ефективно. Резултатите по отношение на замразяванията и конфискуването на незаконно придобити активи продължават да бъдат много слаби.

Нормативната уредба за защита на правата на човека е до голяма степен в съответствие с европейските стандарти. Албания е ратифицирала повечето международни конвенции в областта на правата на човека. Независимо от това прилагането на механизмите за защита на правата на човека трябва да бъде укрепено. Що се отнася до свободата на словото, Албания е постигнала известна степен на подготвеност/е умерено подготвена. Общата среда благоприятства свободата на словото, но е необходимо по-добро прилагане на законодателството. Независимостта на регулаторните органи и на обществените радио- и телевизионен оператор трябва допълнително да бъде затвърдена, а прозрачността на държавните реклами в медиите — повишена. Албания предприе мерки за решаване на въпроса с реституцията и обезщетенията за собственост,

конфискувана по време на комунистическия режим. Влезе в сила нов закон за създаване на национален механизъм за обезщетенията. Процесът на регистрация на собствеността също трябва да напредне. Условието, при които живеят ромите и гюптите³, трябва да бъдат подобри. Необходими са допълнителни усилия за постигането на резултати по отношение на недопускането на дискриминация. Институционалните механизми за защита на правата на детето и за борба с насилието, основано на пола, продължават да са слаби. Законодателството относно правосъдието по отношение на малолетните и непълнолетните лица трябва да бъде приведено в съответствие с международните стандарти.

Албания продължи да играе конструктивна и дейна роля в регионалното сътрудничество и поддържа добросъседски отношения в съответствие с ангажиментите си съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Албания е умерено подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. Беше отбелязан известен напредък в подобряването на бюджетния баланс, борбата с неформалната икономика и реформата в сектора на електроенергията. Икономическият растеж се ускори, а ситуацията на пазара на труда се подобри, но безработицата продължава да бъде висока. Държавният дълг е висок и все още не е започнал да намалява, а обичайното частично неизпълнение на държавните разходи за инвестиции се запазва. Финансовият сектор е стабилен. Въпреки това банковият сектор продължава да бъде обременен от необслужваните заеми, а кредитите растат бавно. Нормативната уредба във връзка с бизнеса е тромава, а недостатъците по отношение на принципа на правата държава продължават да възпрепятстват инвестициите. Очаква се текущата реформа на съдебната система да повлияе съществено на бизнес средата.

Албания е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на способността си да се справя с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Беше отбелязан известен напредък, особено във връзка с подобряването на висшето и професионалното образование. Въпреки това качеството на образованието трябва да бъде повишено на всички равнища, за да може хората да придобият уменията и знанията, които съответстват на потребностите на пазара на труда. Започнаха да се полагат усилия за приоритизиране на инвестициите в инфраструктура, но недостатъци по отношение на транспортната, енергийната и цифровата инфраструктура продължават да възпрепятстват конкурентоспособността и да ограничават търговията. Международната търговия е под потенциала си и се характеризира със секторна концентрация, която прави икономиката по-уязвима. Капацитетът за научни изследвания, развойна дейност и иновации продължава да бъде слаб.

Албания продължи да привежда законодателството си в съответствие с изискванията на ЕС в редица сфери, подобрявайки **способността си за поемане на задълженията, произтичащи от членството**. В много области страната е умерено подготвена, например финансовия контрол, или е постигнала известна степен на подготвеност, например в областта на обществените поръчки и статистиката. Необходимо е Албания да продължи да полага усилия във връзка с общата подготовка за приемането и прилагането на достиженията на правото на ЕС. Страната следва да продължи работата си за развитието на транспортните и енергийните мрежи, включително с цел да се подобри свързаността в целия регион. Административният капацитет и

³ В рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите всички тези групи са обхванати от по-широкия термин „роми“.

професионалните стандарти на органите, които отговарят за прилагането на достиженията на правото на ЕС, трябва да бъдат засилени, а независимостта на регулаторните органи — съхранена. От съществено значение продължават да бъдат повишаването на прозрачността и отчетността, по-специално осигуряването на ефективно, ефикасно и прозрачно функциониране на системата на обществените поръчки и управлението на публичните финанси. Албания продължи да привежда законодателството си в пълно съответствие с всички позиции и декларации по линия на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС.

Броят на неоснователните молби за убежище, подадени от албански граждани в държавите — членки на ЕС, и асоциираните към Шенген държави, продължава да бъде висок. Албания следва да предприеме незабавни и решителни действия, включително в рамките на механизма за мониторинг след либерализирането на визовия режим, за да се справи ефективно с това явление.

Босна и Херцеговина

По отношение на **политическите критерии** изборното законодателство беше подобро, като някои от препоръките на ОССЕ/СДИЧП бяха изпълнени, а местните избори бяха организирани като цяло нормално въпреки инцидентите в някои общини, които трябва да бъдат разследвани. Независимо от положените усилия за разрешаване на въпроса с Мостар, тази година не беше възможно там да се проведат избори. Парламентарната асамблея на Босна и Херцеговина и парламентите на административните единици постигнаха напредък в приемането на оставащите приоритети за реформи, по-специално произтичащите от програмата за реформи. Сътрудничеството между националния парламент, парламентите на административните единици и на окръг Бръчко се подобри. Въпреки това тяхната роля и възможности в процеса на интеграция към ЕС трябва да се засилят допълнително. Сътрудничеството между Съвета на министрите на Босна и Херцеговина и правителствата на административните единици беше ефективно във връзка с програмата за реформи, чието прилагане трябва да продължи. Съветът на министрите прие през август механизъм за координация по въпросите, свързани с ЕС. Все още предстои да бъде приета стратегическа програма за сближаването на законодателството на страната с достиженията на правото на ЕС.

Конституцията на Босна и Херцеговина продължава да е в нарушение на Европейската конвенция за правата на човека, що се отнася до решението по дело *Sejdić-Finci*. Решенията на Конституционния съд все още не се прилагат напълно в цялата страна.

Въпреки известния напредък в установяването на институционални механизми за сътрудничество между правителствата и организациите на гражданското общество трябва да бъде разработена стратегическа рамка за сътрудничество с гражданското общество.

Босна и Херцеговина е на ранен етап от реформата в публичната администрация. Отбелязано е връщане назад по отношение на промените в правната рамка за публичната администрация на федеративната единица, което увеличава риска от политизиране. Все още е налице съществена липса на хармонизиран подход за разработване на политиките и координация между различните части на администрацията. Необходимо е да се приеме нова стратегическа рамка за публичната администрация, както и стратегия за управление на публичните финанси.

Съдебната система на Босна и Херцеговина е постигнала известна степен на подготвеност. Известен напредък беше отбелязан и по отношение на отчетността и почтеността. Все още предстои да бъде приет планът за действие, необходим за изпълнението на стратегията за реформа в сектора на правосъдието за периода 2014—2018 г. Политически мотивираните заплахи за съдебната власт, отправяни от някои политици в страната, продължиха. Независимостта на съдебната власт продължава да се нуждае от укрепване.

Босна и Херцеговина е постигнала известна степен на подготвеност в борбата с корупцията. Известен напредък беше отбелязан с приемането на планове за действие на различните равнища на управление, но тяхната разпокъсаност се отразява на ефективното им изпълнение. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем. Заявената политическа ангажираност по този въпрос не доведе до конкретни резултати.

По отношение на борбата с организираната престъпност Босна и Херцеговина е постигнала известна степен на подготвеност. Беше отбелязан известен напредък най-вече в подобряването на междуведомственото сътрудничество. Въпреки това финансовите разследвания трябва да бъдат засилени. Борбата с организираната престъпност е от основно значение, за да се противодейства на навлизането на престъпни групи в политическата, правната и икономическата система на страната. Все още предстои Босна и Херцеговина да изпълни международните стандарти за борба с изпирането на пари и с финансирането на тероризма. Босна и Херцеговина е тежко засегната от чуждестранните бойци терористи и радикализацията. Страната вече предприе важни мерки за справяне с този проблем, които трябва да бъдат допълнени от по-нататъшни действия за установяването, предотвратяването и преустановяването на потока от чуждестранни бойци терористи, които пътуват до зони на конфликт, като Ирак и Сирия.

Нужна е повече работа в областта на правата на човека и въпросите на малцинствата. Известен напредък беше постигнат по-специално чрез приемането на изменения в Закона за борба с дискриминацията. Като цяло стратегическата, правната, институционалната и политическата рамка за зачитането на правата на човека продължават да се нуждаят от значително подобрене. Съществува известна степен на подготвеност по отношение на свободата на словото. Въпреки това не беше отбелязан напредък в тази област. Необходимо е по случаите на политически натиск и сплашване на журналисти да се предприемат съответните правни действия. Трябва да се реши въпросът с финансовата стабилност на системата за обществено радио- и телевизионно разпространение, както и този с липсата на прозрачност във връзка със собствеността на медиите.

По отношение на регионалното сътрудничество страната продължи да участва активно в регионални инициативи. Босна и Херцеговина пое председателството на Централноевропейската инициатива през януари.

По отношение на **икономическите критерии** Босна и Херцеговина е все още на ранен етап от изграждането на функционираща пазарна икономика. Известен напредък беше постигнат в осъвременяването на трудовото законодателство, подобряването на бизнес средата и преодоляването на слабостите във финансовия сектор в рамките на договорената програма за реформи. Въпреки това публичният сектор е неефикасен, а развитието на частния сектор — бавно. От съществено значение ще бъде наличието на силна и трайна политическа подкрепа за бързото извършване на толкова необходимите структурни реформи в съответствие с договорената програма за реформи.

Босна и Херцеговина е на ранен етап от подготовката за изграждането на капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Не е отбелязан напредък в подобряването на конкурентоспособността на страната, но прилагането на мерките по програмата за реформи е в ход.

По отношение на сближаването с **европейските стандарти** е налице известна степен на подготвеност в областта на обществените поръчки и вътрешния пазар. Страната е постигнала известна степен на подготвеност и в областта на транспорта; приемането на рамкова транспортна стратегия на държавно равнище през юли е стъпка напред към възможността страната да се възползва от програмата за свързаност. Все още не са приети общонационални стратегии в областта на селското стопанство, енергетиката и околната среда. Също така са необходими по-нататъшни трайни усилия в сферите на правосъдието, свободата и сигурността, конкуренцията, промишлеността и МСП, селското стопанство, политиките за околната среда и изменението на климата, енергетиката, информационното общество и медиите. Резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд от октомври 2013 г. бяха публикувани на 30 юни 2016 г. в съответствие с международните стандарти и препоръки.

Косово

По отношение на **политическите критерии** поляризацията между правителството и опозицията продължи. През част от разглеждания период нормалното функциониране на парламента беше нарушено, включително чрез използването на насилие от членове на опозицията. Всички политически партии проявиха отговорност и възобновиха конструктивния диалог, като парламентът беше основният форум за политически дебат. Неотдавнашното завръщане на членове на опозицията към парламентарната дейност е положителна стъпка.

Институциите на Косово изпълниха оставащите задължения във връзка със създаването на специализираните състави и специализираната прокуратура за разследването на твърдения за международни престъпления, извършени по време на конфликта от 1999 г. и след него. Процедурите по двустранното споразумение с приемащата държава на специализираните състави (Нидерландия) бяха завършени. Мандатът на EULEX беше удължен до юни 2018 г.

Асамблеята извърши повечето оставащи назначения в независими институции и агенции. Въпреки това при назначенията често се наблюдаваше политическо влияние. Това подкопава независимото функциониране и ефективното управление на тези органи. Необходими са повече усилия, за да се гарантира, че назначенията се основават на заслуги.

Налице е известна степен на подготвеност в областта на реформата на публичната администрация. Добър напредък беше отбелязан с приемането на всеобхватна стратегия за управление на публичните финанси и на Закона за общите административни процедури. Постоянното политизиране на публичната администрация обаче продължава да буди сериозно безпокойство. Организацията на държавната администрация е фрагментирана и не гарантира прилагането на ефективни правила за отчетност, а припокриването на отговорностите на държавните агенции трябва да бъде преодоляно. Парламентарният контрол на действията на правителството следва да се увеличи. Препоръките на надзорните институции следва да бъдат спазвани, за да се гарантират по-добро управление и отчетност.

Съдебната система на Косово е на ранен етап на установяване. През разглеждания период бяха предприети важни положителни стъпки с приемането на изменения в конституцията и на повечето актове от вторичното законодателство, необходими за изпълнението на законите от пакета относно правосъдието от 2015 г. Също така Косово назначи повечето членове на ключови институции и продължи да увеличава дела на приключените дела. Въпреки това правораздаването е бавно и неефикасно, а отчетността на съдебните служители — недостатъчна. Съдебната власт все още е уязвима на неправомерно политическо влияние, а правораздавателните институции страдат от липса на финансиране и човешки ресурси.

Косово е на ранен етап/ е постигнало известна степен на подготвеност по отношение на борбата с корупцията. Косово увеличи своя институционален капацитет за борба с корупцията и организираната престъпност чрез създаването на мултидисциплинарни екипи за разследване, установяването на механизъм за проследяване на корупцията по високите етажи и делата, свързани с организираната престъпност, и насърчаването на създаването на отдел за тежки престъпления в основните съдилища. Това доведе до разследването и наказателното преследване на по-голям брой случаи по високите етажи. Въпреки това корупцията продължава да бъде широко разпространена в много сфери и все още представлява сериозен проблем. Необходимо е да има по-силна политическа воля за решаването на този въпрос по всеобхватен начин.

Косово е на ранен етап в борбата с организираната престъпност. Броят на разследванията и окончателните присъди продължава да е малък. Все още има пропуски в законодателството, а правоприлагането трябва да се подобри, по-специално по отношение на изпирането на пари, конфискацията и изземването на активи и финансовите разследвания. Неправомерното влияние върху разследванията и липсата на стратегическа политическа ангажираност възпрепятстват борбата с организираната престъпност. Косово продължи да полага усилия в борбата с тероризма, но страната все още се сблъсква с предизвикателства в тази сфера.

Известен напредък беше отбелязан в областта на правата на човека с предприетите стъпки за изпълнението на пакета от закони в тази област от 2015 г. и декларациите за подкрепа за правата на ЛГБТИ лицата. Въпреки това прилагането продължава да бъде възпрепятствано от липсата на ресурси и политическа ангажираност, по-специално на местно равнище. Необходимо е да се направи повече за ефективното гарантиране на правата на собственост и за решаването на въпросите, свързани с връщането и реинтеграцията на разселени лица, защитата на културното наследство и насилието, основано на пола. Необходимо е защитата на правата на лицата, принадлежащи към малцинствата, и на хората с увреждания да се засили съществено. Косово е постигнало известна степен на подготвеност в областта на свободата на словото. През разглеждания период се случиха някои обезпокоителни събития, включително редица заплахи срещу журналисти. Асамблеята показва ограничена ангажираност с намирането на решение за трайно финансиране на обществения радио- и телевизионен оператор, а това го прави податлив на политически натиск. Няма законодателни промени за регламентиране на собствеността на медиите и тяхната прозрачност.

По отношение на **нормализирането на отношенията със Сърбия** Косово остана вярно на ангажимента си за прилагането на споразуменията, постигнати в рамките на диалога с посредничеството на ЕС. Напредъкът беше ограничен, наред с другото, и заради изборния процес в Сърбия и вътрешната ситуация в Косово. Въпреки това през август 2016 г. отново беше отбелязано положително развитие във връзка с работата по моста в Митровица и свободата на движение. Необходими са постоянни усилия за прилагане на вече постигнатите споразумения. Предприетите мерки следва да имат

положително и конкретно въздействие върху ежедневието на гражданите както в Косово, така и в Сърбия.

По отношение на **икономическите критерии** Косово е все още на ранен етап от изграждането на функционираща пазарна икономика. Беше отбелязан известен напредък, особено по отношение на подкрепата за ориентирани към износ предприятия, подобряването на изпълнението на договорните задължения, по-конкретно във финансовия сектор, и достъпа до финансиране. Въпреки това неустойчивите фискални решения, свързани с ползите за ветераните, може да се отразят отрицателно върху макроикономическата стабилност на Косово и отношенията му с международните финансови институции. Трайният търговски дефицит отразява наличието на слаба производствена база и незадоволителна конкурентоспособност в международен план. Разчитането на парични преводи и широко разпространената неформална икономика допълнително намаляват стимулите за заетост, което води до слабо участие на работната ръка на пазара на труда, особено при жените, и до висока безработица, по-специално сред младите и неквалифицираните работници.

Косово е на ранен етап от изграждането на капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Не беше отбелязан напредък в подобряването на качеството на образованието, което е основен фактор за увеличаването на растежа и конкурентоспособността в дългосрочен план.

Косово е на ранен етап от привеждането в съответствие с **европейските стандарти**. Привеждането в съответствие на законодателството продължи в някои области, но прилагането му е незадоволително. Беше отбелязан известен напредък в областта на обществените поръчки и конкуренцията. Добър напредък беше отбелязан в сферата на митниците, особено в борбата с корупцията, събирането на приходи и намаляването на административните разходи за износ, но Косово следва да засили борбата с неформалната икономика и данъчните измами. Енергийният сектор продължава да се сблъсква с проблеми, не беше постигнат напредък в извеждането от експлоатация на електроцентралата „Косово А“ и преоборудването на „Косово Б“, а напредъкът по отношение на енергията от възобновяеми източници е много слаб.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 — ОСНОВНА СТАТИСТИКА

Статистически данни (към
5.10.2016 г.)

Демография	Бележка	Черна гора		бивша югославска република Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово*		ЕС-28	
		2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Общ брой на населението (в хиляди)	1)	621,5	622,1	2 065,8	2 069,2	2 895,0e	2 892,3e	7 149,2e	7 114,4	76 668	77 696	3 827,3e	3 819,5e	1 804,9e	1 772,1p	506 944p	508 293bp
Дял на лицата на възраст 15—64 години от общото население (в %)		68,1	67,8	70,8	70,5	68,8e	69,0	67,6	67,1	67,7	67,8	:	:	:	:	65,8e	65,5bp
Коефициент на естествен прираст на населението (на 1 000 жители)		2,4	1,7	1,9	1,3e	5,2e	3,7e	-4,9	-5,4	12,3	11,8	-1,5p	:	13,2e	12,4be	0,4p	- 0,3bp
Очаквана продължителност на живота при раждане, мъже (в години)		74,1	:	73,5	:	76,4e	:	72,8	:	75,4	:	:	:	:	:	78,1p	:
Очаквана продължителност на живота при раждане, жени (в години)		78,9	:	77,5	:	80,3e	:	78,0	:	80,9	:	:	:	:	:	83,6p	:

Пазар на труда	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Коефициент на икономическа активност на лицата на възраст 20—64 години: дял на икономически активното население на възраст 20—64 години (в %)		67,6	68,5	70,8	70,2	68,6e	71,3e	68,0b	68,1	58,9	59,9	59,2	59,2	47,7	42,8	76,8	77,1
Коефициент на икономическа активност при мъжете на възраст 20—64 години: дял на икономически активните мъже на възраст 20—64 години (в %)		74,5	74,9	84,5	83,8	80,5e	81,8e	76,6b	76,7	82,2	82,7	72,4	71,9	71,4	65,1	83,2	83,4
Коефициент на икономическа активност при жените на възраст 20—64 години: дял на икономически активните жени на възраст 20—64 години (в %)		60,7	62,1	56,8	56,2	57,3e	61,1e	59,5b	59,5	35,8	37,3	46,0	46,3	24,2	20,4	70,5	70,8

Черна гора	бивша югославска република Македония	Албания	Сърбия	Турция	Босна и Херцеговина	Косово *	ЕС-28
------------	---	---------	--------	--------	------------------------	----------	-------

Коефициент на заетост, лица на възраст 20—64 г. (% от населението)																	
Общо		55,6	56,7	51,3	51,9	56,6e	59,3e	54,8b	56,0	53,2	53,9	43,2	43,2	31,3	29,1	69,2	70
Мъже		61,4	61,9	61,6	61,5	65,2e	68,1e	62,5b	63,7	75,0	75,3	54,6	53,9	48,4	44,9	75,0	75,8
Жени		49,4	51,5	40,8	42,1	48,5e	50,7e	47,2b	48,3	31,6	32,6	31,9	32,4	14,5	13,2	63,4	64,2
Лица на възраст 15—24 години, неангажирани с трудова дейност, образование или обучение, % от населението в тази възрастова група		17,7	19,1	:	:	30,9e	29,6	20,7	20,1	24,9	24,0	26,1	27,7	:	:	12,5	12,0
Лица на възраст 15—29 години, неангажирани с трудова дейност, образование или обучение, % от населението в тази възрастова група		22,6	23,4	:	:	34,5e	32,8	25,6	24,6	28,5	28,0	31,8	32,8	:	:	15,4	14,8
Заетост по основни сектори																	
Селско стопанство, горско стопанство и рибарство (в %)	2)	5,7	7,7	18,5	17,9	42,7e	41,3e	19,9b	19,4	21,1	20,6	17,1	17,9	2,6	2,3	4,7	4,5
Промисленост (в %)	2)	11,1	10,8	23,4	23,4	11,0e	11,6e	20,2b	19,9	20,5	20,0	22,1	22,0	17,7	18,7	17,4	17,3
Строителство (в %)	2)	6,5	6,6	7,0	7,1	6,4e	6,9e	4,5b	4,5	7,4	7,2	7,9	7,5	10,9	9,5	6,8	6,8
Услуги (в %)	2)	76,7	74,8	51,1	51,6	39,4e	40,2	55,4b	56,1	51,0	52,2	52,7	52,4	67,2	68,3	71,0	71,3
Лица, назначени в публичния сектор, като дял от общата заетост, лица на възраст 20—64 години (в %)	3)	32,8	32,4	:	:	17,5e	16,7e	31,4b	29,7	13,1b	13,5	31,9	31,2	31,4s	32,6	:	:
Лица, назначени в публичния сектор, като дял от общата заетост, лица на възраст 20—64 години (в %)	3)	48,2	46,8	:	:	82,5e	83,3e	68,6b	70,3	86,9b	86,5	63,1	63,2	68,6s	67,4	:	:
Безработица (% от работната сила)																	
Общо	4)	18,0	17,5	28,0	26,1	17,5e	17,1e	19,2b	17,6	9,9	10,3	27,6	27,9	35,3	32,9	10,2	9,4
Мъже	4)	17,8	17,7	27,7	26,7	19,2e	17,1e	18,3b	16,8	9,1	9,3	25,3	25,9	33,1	31,8	10,1	9,3
Жени	4)	18,2	17,3	28,6	25,1	15,2e	17,1e	20,3b	18,7	11,9	12,6	31,2	30,9	41,6	36,6	10,3	9,5
Младежи на възраст 15—24 години	4)	35,8	37,6	53,1	47,3	39,0e	39,8e	47,4b	43,2	17,8	18,4	62,7	62,3	61,0	57,7	22,2	20,4
Дългосрочно (> 12 месеца)	4)	14,0	13,6	23,4	21,3	11,2e	11,3e	12,8b	11,3	2,0	2,2	23,4	22,8	26,1	23,8	5,0	4,5
Номинален размер на средното месечно възнаграждение или заплата (в евро)	5)	479,0	:	:	:	378,8	386,4	523,6	506,4	:	:	424,4	424,4	:	:	:	:

Черна гора	бивша югославска република Македония	Албания	Сърбия	Турция	Босна и Херцеговина	Косово *	ЕС-28
------------	--------------------------------------	---------	--------	--------	---------------------	----------	-------

Образование	Беле жка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Лица, напускащи преждевременно системата на образование и обучение: процент от населението на възраст 18—24 години, което е завършило най-много долен курс на средното образование и не участва в по-нататъшно образование или обучение (в %)		5,1	5,7	12,5	11,3p	26,0e	21,3e	8,5	7,5	38,3	36,7	25,2	26,3	:	:	11,2	11,0
Публични разходи за образование спрямо БВП (в %)		:	:	:	:	3,3	:	4,2	:	5,1	:	:	:	4,4	:	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години без образование или с основно образование, общо		1,1	6,6	:	13,7	30,9e	24,9e	10,1b	8,6	12,6	11,5	6,5	6,2	20,7	17,9	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години без образование или с основно образование, мъже		1,2	6,9	:	:	31,0e	27,1e	10,2b	9,3	6,9	7,1	5,8	5,6	18,8	14,9	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години без образование или с основно образование, жени		1,0	6,3	:	:	30,7e	22,6e	10,0b	7,9	17,9	15,7	7,2	6,9	22,9	21,3	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години със средно образование, общо		86,3	80,6	:	76,1	49,7e	52,4e	82,3b	83,2	70,0	69,9	85,6	86,3	68,2	67,3	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години със средно образование, мъже		87,8	85,3	:	:	55,9e	57,9e	84,8b	84,5	76,7	76,9	89,6	88,6	71,8	72,4	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години със средно образование, жени		84,7	75,7	:	:	43,5e	46,8e	79,7b	81,7	63,8	63,3	81,2	83,5	64,0	61,5	:	:
Процент от населението на възраст 30—34 години с висше образование, общо		28,3	31,0	24,9	28,6	16,7e	22,1e	27,0b	28,9	21,5	23,5	18,9	17,2	14,8	17,2	37,8	38,6
Процент от населението на възраст 30—34 години с висше образование, мъже		25,3	32,9	21,4	23,1	14,0e	19,6e	21,5b	24,2	23,4	25,0	15,2	13,4	16,6	19,5	33,4	33,9
Процент от населението на възраст 30—34 години с висше образование, жени		31,3	32,2	28,7	34,5	19,2e	24,7e	32,8b	33,7	19,6	22,1	23,2	21,3	13,0	14,7	42,2	43,3

Черна гора	бивша югославска република Македония	Албания	Сърбия	Турция	Босна и Херцеговина	Косово *	ЕС-28
------------	--------------------------------------	---------	--------	--------	---------------------	----------	-------

Национални сметки	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
	Брутен вътрешен продукт																
По текущи цени (в милиарди евро)	6)	3,5	3,6	8,6	9,1p	10,0p	10,3p	33,3	33,5	601,5	645,4	14,0	14,6	5,6	:	13 987,3	14 693,0
На глава от населението (в евро)	6)	5 600	5 800	4 100	4 400p	3 400	3 600	4 700	4 700	7 800	8 300	3 600	3 800	3 100	:	27 500	28 800
По стандарти на покупателна способност (СПС) на глава от населението	6)	11 200	11 800	10 100	10 600	8 300	8 600	10 200	10 300	14 600	15 100	8 000	8 300	:	:	27 500	28 700
По стандарти на покупателна способност (СПС) на глава от населението спрямо средната стойност за ЕС (ЕС-28 = 100)	6)	41	41	37	37	30	30	37	36	53	53	29	29	:	:	-	-
Реално (като обем) годишно изменение спрямо предходната година (в %)	6)	1,8	3,4	3,5p	3,7e	1,8p	2,8p	-1,8	0,8	3,0	4,0	1,1	:	1,2	:	1,5	2,2
Брутна добавена стойност по основни сектори																	
Селско стопанство, горско стопанство и рибарство (в %)	6)	10,0	9,8	11,7	11,4p	22,9p	22,1p	9,3	8,2	8,0	8,5	7,1	:	14,3	:	1,6	1,5
Промишленост (в %)	6)	13,5	12,9	18,3	18,7p	14,7p	14,6p	25,1	25,9	22,0	21,5	21,3	:	19,4	:	19,1	19,2
Строителство (в %)	6)	4,2	4,6	8,0	7,9p	10,0p	10,8p	5,1	5,5	5,1	5,0	4,7	:	7,3	:	5,4	5,4
Услуги (в %)	6)	72,3	72,7	62,0	62,0p	52,4p	52,5p	60,5	60,4	64,9	65,0	66,9	:	59,0	:	73,9	73,9

Платежен баланс	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	
	Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) (в млн. евро)	13)	353,9	619,3	197,4	170,7	811,5	818,4	1 236,3	1 803,8	4 121,9	10 641,7	386,1	221,2	123,8	287,3	-	22 872,0
Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) (в % от БВП)	13)	10,2	17,1	2,3	1,9p	8,1p	8,0p	3,7	5,4	0,7	1,6	2,8	1,5	2,2	:	-0,2	:	
Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) спрямо ЕС-28 (в млн. евро)	14)	102,5	403,0	10,8	-169,2	:	:	1 073,9	1 480,4	1 509,5	4 809,2	:	:	82,4	101,3	-	-	

Черна гора	бивша югославска република Македония	Албания	Сърбия	Турция	Босна и Херцеговина	Косово *	ЕС-28
------------	--------------------------------------	---------	--------	--------	---------------------	----------	-------

Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) спрямо ЕС-28 (в % от БВП)	14)	3,0	11,1	0,1	-1,9	:	:	3,2	4,4	0,3	0,7	:	:	1,5	:	-	-
Парични преводи като % от БВП	15)	1,3	:	2,2p	2,1e	:	:	7,8	8,7	0,1	0,1	8,5	8,3	:	:	0,1	:

Външна търговия със стоки	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Международна търговия със стоки																	
Дял на износа към държави от ЕС-28 като стойност от общия износ (в %)		35,8	35,7	76,5	77,2	77,4	75,5	65,7	67,0	43,5	44,5	72,1	71,6	30,2	32,6	-	-
Дял на вноса от държави от ЕС-28 като стойност от общия внос (в %)		45,8	41,3	63,4	62,1	61,1	61,8	57,1	57,3	36,7	38,0	58,9	60,8	42,6	42,2	-	-
Търговски баланс (в млн. евро)		-1 451	-1 524	-1 758	-1 726	-2 114	-2 154	-2 950	-2 985	-63 685	-56 977	-3 844	-3 510	-2 214	-2 309	11 139	64 169
Международна търговия със стоки и услуги спрямо БВП																	
Внос (в % от БВП)	6)	60,0	61,1	64,9	65,0p	47,2p	:	54,2	56,4	32,1	30,8	:	:	50,6	:	40,4	40,5
Износ (в % от БВП)	6)	40,1	42,5	47,7	48,8p	28,2p	:	43,4	46,7	27,9	28,0	:	:	19,6	:	43,1	43,8

Публично финансиране	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Държавна финансова статистика спрямо БВП																	
** Общ бюджетен излишък (+)/дефицит(-) (в %)	7)	-3,1	7,7	-4,2	-3,5	-5,2	-4,0	-6,7	-3,8	0,4	1,7	-2,0	0,7	:	:	-3,0	-2,4
** Общ държавен дълг (в %)	7) 8)	56,7	63,3	38,2	38,0	71,8	72,5	72,4	76,4	34,5	31,3	41,6	41,9	10,5	12,8	86,8	85,2

Финансови показатели	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Годишно изменение на потребителските цени (в %)		-0,7	1,5	-0,3	-0,3	0,7	2,0	2,9	1,9	8,9	7,7	-0,9	-1,0	0,4	-0,5	0,5	0,0
Общ външен дълг спрямо БВП (в %)	9)	:	:	70,3p	69,9p	69,6	73,9	77,1	80,1	55,0	56,4	:	:	32,3	:	:	:
Лихвен процент по задълженията (за една година), на годишна основа (в %)	10)	9,22	8,53	3,75	3,75	7,66	7,77	10,50	6,50	11,68	10,79	6,32	5,74	10,70	:	:	:

	Черна гора	бивша югославска република Македония	Албания	Сърбия	Турция	Босна и Херцеговина	Косово *	ЕС-28
--	------------	--------------------------------------	---------	--------	--------	---------------------	----------	-------

Лихвен процент по депозитите (за една година), на годишна основа (в %)	11)	1,86	1,23	0,50	0,25	1,92	1,35	5,50	2,50	7,75	7,27	0,09	0,09	1,07	:	:	:
Стойност на резервните активи (включително злато) (в млн. евро)	12)	545	674	2 436	2 262	2 192	2 880	9 907	10 378	95 824	99 620	4 001	4 400	746	861	:	:
Международни резерви — еквивалент в месеци на внос	12)	3,2	3,7	5,3	4,6	5,6	7,6	6,6	6,6	5,9	6,0	6,1	6,8	3,2	:	:	

Бизнес

	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Индекс на промишленото производство (2010 г.= 100)		81,8	88,3	112,5	118,0	139,2	142,4	98,8	107,1	120,5	124,3	103,9	107,1	:	:	101,7	103,9

Инфраструктура

	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Гъстота на железопътната мрежа (линии в експлоатация на хиляда км ²)		18,1	18,1	27,2	27,2	12,0	13,2s	49,3	48,6s	12,9	12,9	20,1	20,1	30,6	30,6	:	:
Дължина на магистрали (в км)		0	0	259	259	:	:	607	693	2 155	2 159	128	128	80	80	:	:

Енергетика

	Бележка	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.	2014 г.	2015 г.
Нетен внос на енергия спрямо БВП	16)	5,4	4,2	8,5	6,4	1,3	0,7	5,3	4,7	1,8	1,4	6,8	5,3	6,9	:	2,4	1,7

: = не е налично

b = прекъсване в динамичните редове

e = приблизителна стойност

p = временни данни

s = прогноза на Евростат

- = не се прилага

* = Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

** = Данните за държавния дефицит и държавния дълг на държавите, обхванати от процеса на разширяване, се публикуват „във вида, в който са“ и без никакви гаранции по отношение на тяхното качество и на спазването на правилата на ESA.

Бележки под линия:

- 1) Босна и Херцеговина: население на средногодишна база.
- 2) Албания: сборът от дяловете не е 100 % поради случаи, при които дадени лица не са или не може да бъдат причислени към определена дейност.
- 3) Босна и Херцеговина: сборът от дяловете не е 100 %, тъй като други видове собственост са изключени. Черна гора: изключват се НПО.
- 4) Турция: безработица въз основа на 4-седмичен критерий + прилагане на методи за търсене само на активни работни места.
- 5) Сърбия, 2014 г.: възнаграждения и заплати, изплащани на лица, наети от юридически лица и некорпоративни дружества. Босна и Херцеговина: нетна заплата.
- 6) Турция и Босна и Херцеговина: въз основа на ESA 1995.
- 7) ЕС-28 въз основа на ESA 2010.
- 8) Стойността на БВП се получава от средносрочната рамка за разходите за периода 2016—2018 г. (април 2015 г.).
- 9) бивша югославска република Македония: въз основа на Ръководството по платежния баланс, 6-то издание.
- 10) Албания: среднопретеглен процент, приложен към новите заеми за 12 месеца през съответния месец, за 12-месечен падеж. Босна и Херцеговина: краткосрочни лихвени проценти по задълженията в национална валута към нефинансови предприятия (среднопретеглена стойност). Черна гора: среднопретеглен ефективен лихвен процент, неизплатени суми, годишно. бивша югославска република Македония: в края на годината (31 декември). Косово: включва таксата за изплащане, събирана от банките.
- 11) Албания: лихвеният процент по депозитите представлява среднопретеглената ставка за наскоро приетите депозити през съответния месец, за 12-месечен падеж. Босна и Херцеговина: лихвени проценти по безсрочни депозити в национална валута на домакинствата (среднопретеглена стойност). Черна гора: среднопретеглен действителен лихвен процент, неизплатени суми, годишно. бивша югославска република Македония: в края на годината (31 декември). Турция: овърнайт депозитно улеснение. Косово: включва таксата за изплащане, събирана от банките.
- 12) бивша югославска република Македония: в края на годината (31 декември).
- 13) бивша югославска република Македония, Албания, Сърбия, Босна и Херцеговина, Косово и ЕС-28: въз основа на Ръководството по платежния баланс, 6-то издание.
- 14) бивша югославска република Македония, Сърбия и Косово: въз основа на Ръководството по платежния баланс, 6-то издание.
- 15) бивша югославска република Македония, Сърбия, Босна и Херцеговина и ЕС-28: въз основа на Ръководството по платежния баланс, 6-то издание.
- 16) Черна гора, бивша югославска република Македония, Албания, Турция и Косово: Изчисления на Евростат.